

LOKALNA STRATEGIA ROZWOJU NA LATA 2014-2023

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Wszyscy Razem”

Opracowanie Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Wszyscy Razem”

grudzień 2015

Spis treści

I.	Charakterystyka LGD	3
II.	Partycypacyjny charakter LGD	11
III.	Diagnoza – opis obszaru i ludności	12
1.	Określenie grup szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji LSR oraz problemów i obszarów interwencji odnoszących się do tych grup	12
2.	Charakterystyka gospodarki/przedsiębiorczości, branż z potencjałem rozwojowym	12
3.	Opis rynku pracy	13
4.	Przedstawienie działalności sektora społecznego	14
5.	Wskazanie problemów społecznych	18
6.	Wewnętrzna spójność obszaru LSR	20
7.	Dziedzictwo kulturowe i zabytki	22
8.	Obszary atrakcyjne turystycznie	24
9.	Produkty lokalne, regionalne i tradycyjne	26
10.	Charakterystyka rolnictwa i rynku rolnego	28
IV.	Analiza SWOT	30
V.	Cele i wskaźniki	33
VI.	Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru	43
VII.	Plan działania	49
VIII.	Budżet LSR	47
IX.	Plan komunikacji	48
X.	Zintegrowanie	52
XI.	Monitoring i ewaluacja	54
XII.	Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko	55
	Wykaz wykorzystanej literatury	57
	Załączniki	58

I. Charakterystyka LGD

Lokalna Strategia Rozwoju opracowana przez członków Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Wszyscy Razem” obejmuje swoim obszarem teren 10-ciu gmin województwa mazowieckiego, tj. Belsk Duży, Błędów, Gielniów, Klwów, Mogielnica, Nowe Miasto nad Pilicą, Odrzywół, Pniewy, Potworów oraz Rusinów o łącznej powierzchni 1074,29 km² zamieszkiwanym przez 56941 mieszkańców. Obszar ten jest spójny terytorialnie, łączą go tradycje historyczne, kulturowe i przyrodnicze oraz pomysł na rozwój i chęć współpracy. Lokalna Strategia Rozwoju opracowana dla obszaru Stowarzyszenia „Wszyscy Razem” obejmuje lata 2014-2023.

Lokalna Grupa Działania „Wszyscy Razem” działa jako stowarzyszenie. Wniosek o rejestrację w Krajowym Rejestrze Sądowym w Warszawie został złożony w dniu 06.02.2008 roku. Uzyskanie osobowości prawnej oraz nadanie numeru KRS 0000306299 nastąpiło w dniu 21.05.2008 roku.

Wykaz gmin wraz z liczbą ich mieszkańców oraz powierzchnią przedstawiono w tabeli nr 1.

Lp.	Powiat	Gmina	TERYT	Rodzaj gminy	Obszar planowany do objęcia LSR	Liczba ludności, łącznie z mieszkańcami miast powyżej 20 tys.	Liczba ludności, z pominięciem mieszkańców miast powyżej 20 tys.	Powierzchnia (w km ²)
1.	Grójecki	Belsk Duży	1406012	gmina wiejska	cały obszar gminy	6620	6620	107,84
2.	Grójecki	Błędów	1406022	gmina wiejska	cały obszar gminy	7687	7687	135,23
3.	Przysuski	Gielniów	1423022	gmina wiejska	cały obszar gminy	4650	4650	79,17
4.	Przysuski	Klwów	1423032	gmina wiejska	cały obszar gminy	3484	3484	86,93
5.	Grójecki	Mogielnica	1406073	gmina miejsko-wiejska	cały obszar gminy	8954	8954	141,56
6.	Grójecki	Nowe Miasto nad Pilicą	1406083	gmina miejsko-wiejska	cały obszar gminy	8106	8106	158,47
7.	Przysuski	Odrzywół	1423042	gmina wiejska	cały obszar gminy	3996	3996	98,22
8.	Grójecki	Pniewy	1406092	gmina wiejska	cały obszar gminy	4726	4726	102,05
9.	Przysuski	Potworów	1423052	gmina wiejska	cały obszar gminy	4324	4324	81,89
10.	Przysuski	Rusinów	1423072	gmina wiejska	cały obszar gminy	4394	4394	82,93

Tabela nr 1 „Wykaz gmin objętych LSR LGD „Wszyscy Razem”; źródło: GUS 2013

Krótką charakterystyka gmin tworzących Stowarzyszenie LGD „Wszyscy Razem”

Gmina Gielniów – gmina wiejska o powierzchni 79,17 km². Znajduje się w powiecie przysuskim. Gmina sąsiaduje z pięcioma gminami: Przysucha, Rusinów, Opoczno, Gowarczów, Drzewica. Sieć osadniczą tworzy 19 sołectw obejmujących 28 miejscowości. Przez gminę przebiegają drogi: krajowa nr 12 i

województwa nr 728. Gmina Gielniów jest jedyną gminą z obszaru LGD przez, którą przebiega czynna linia kolejowa Radom-Tomaszów Mazowiecki.

Gmina Klwów – gmina wiejska o powierzchni 86,93 km². Znajduje się w powiecie przysuskim. Gmina sąsiaduje z pięcioma gminami: Potworów, Odrzywół, Rusinów, Nowe Miasto i Wyśmierzyce. Sieć osadniczą tworzy 16 sołectw obejmujących 17 miejscowości. Przez gminę przebiega droga wojewódzka nr 727, droga krajowa nr 48.

Gmina Odrzywół – gmina wiejska o powierzchni 98,22 km². Znajduje się w powiecie przysuskim. Gmina sąsiaduje z pięcioma gminami: Klwów, Poświętne, Drzewica i Rusinów, Nowe Miasto. Sieć osadniczą tworzy 16 sołectw obejmujących 23 miejscowości. Przez gminę przebiega droga wojewódzka nr 728, droga krajowa nr 48.

Gmina Potworów – gmina wiejska o powierzchni 81,89 km². Znajduje się w powiecie przysuskim. Gmina sąsiaduje z pięcioma gminami: Radzanów i Przytyk, Klwów, Rusinów, Przysucha, Wyśmierzyce. Sieć osadniczą tworzy 16 sołectw obejmujących 19 miejscowości. Przez gminę przebiegają drogi wojewódzkie nr 727, 729 i 740 oraz droga krajowa nr 48.

Gmina Rusinów – gmina wiejska o powierzchni 82,93 km². Znajduje się w powiecie przysuskim. Gmina sąsiaduje z sześcioma gminami: Potworów, Drzewica, Przysucha, Gielniów, Odrzywół i Klwów. Sieć osadniczą tworzy 14 sołectw obejmujących 15 miejscowości. Gmina Rusinów pozbawiona jest przebiegających przez jej tereny szlaków komunikacyjnych wojewódzkich i krajowych.

Gmina Błędów – gmina wiejska w powiecie grójeckim, o powierzchni 135,23 km². Sąsiaduje z sześcioma gminami: Belsk Duży, Biała Rawska, Mogielnica, Mszczonów, Pniewy, Sadkowiec. Sieć osadniczą tworzą 52 sołectwa. Gmina Błędów nie zalicza się do bezpośredniej strefy oddziaływania aglomeracji stołecznej. Od Grójca, który jest miastem powiatowym oddalona jest o około 15 km. Granice gminy nie mają naturalnego charakteru, a są wytyczone wzdłuż granic władania. Udział użytków rolnych w powierzchni ogólnej wynosi 12.040 ha, co stanowi 89%.

Gmina Belsk Duży – gmina wiejska w powiecie grójeckim, o powierzchni 107,84 km². Sąsiaduje z sześcioma gminami: Błędów, Goszczyn, Grójec, Jasieniec, Mogielnica, Pniewy. Sieć osadniczą tworzą 34 sołectwa. Gmina Belsk Duży to przede wszystkim rejon sadowniczy, położona jest w ukształtowanym „grójecko-wareckim” rejonie specjalizacji sadowniczej o znaczeniu krajowym. Gmina ma najwyższy udział nasadzeń drzewami owocowymi w powierzchni użytków rolnych wśród gmin powiatu grójeckiego (66% UR). Przez gminę przebiega droga krajowa nr 7 klasyfikowana jako ekspresowa i będąca elementem podstawowego układu komunikacyjnego kraju oraz drogi wojewódzkie nr 728 i nr 725.

Gmina Mogielnica – gmina miejsko - wiejska w powiecie grójeckim, o powierzchni 141,56 km². Sąsiaduje z siedmioma gminami: Belsk Duży, Błędów, Goszczyn, Nowe Miasto nad Pilicą, Promna, Sadkowiec, Wyśmierzyce. Sieć osadniczą tworzy 37 sołectw. Gmina Mogielnica położona jest południowej części woj. mazowieckiego w odległości 60 km na południe od Warszawy i około 110 km na wschód od Łodzi. Przez gminę przechodzi droga wojewódzka nr 728. Gmina znajduje się w pasie Nizin Środkowopolskich w obrębie Wysoczyzny Rawskiej.

Gmina Nowe Miasto nad Pilicą – gmina miejsko – wiejska w powiecie grójeckim, o powierzchni 158,47 km². Sąsiaduje z ośmioma gminami: Mogielnica, Wyśmierzyce, Klwów, Odrzywół, Poświętne, Rzeczyca, Cielądz i Sadkowiec. Strukturę osadniczą tworzy 28 sołectw. Przez Nowe Miasto nad Pilicą przebiegają ważne drogi łączące dwie dwupasmowe drogi ekspresowe tj.: Warszawa-Kraków (drogę nr 7) oraz Warszawa-Katowice (drogę nr 8). Na terenie miasta znajduje się nieczynne lotnisko wojskowe.

Znajduje się tu również nieczynna stacja kolei wąskotorowej. Gmina posiada charakter rolniczy jest tu około 1800 gospodarstw rolnych o powierzchni od 5 do 50 ha. Przeważają tu gleby o bonitacji IV, V i VI klasy. Obecnie powierzchnia użytków rolnych stanowi około 65% obszaru gminy, a lasów około 23% (urozmaica teren i podnosi atrakcyjności turystyczną). Południowa część to lasy wokół akwenów wodnych (rzeka Pilica i rzeka Drzewiczka) tworzące uroczne zakątki i wspaniałe widoki, rzadko spotykane w tej części kraju.

Gmina Pniewy – gmina wiejska w powiecie grójeckim, o powierzchni 102,05 km². Sąsiaduje z gminami Tarczyn, Grójec, Belsk Duży, Błędów, Mszczonów oraz Żabia Wola. Sieć osadniczą tworzy 38 sołectw. Przez gminę przebiega krajowa trasa tranzytowa wschód – zachód nr 50. Gmina ma charakter rolniczy ze specjalnością sadownictwo. Powierzchnia użytków rolnych zajmuje ok. 73%.

Mapa LGD „Wszyscy Razem”

Opis procesu tworzenia partnerstwa

Lokalna Grupa Działania powstała z inicjatywy aktywnych przedstawicieli pięciu gmin powiatu przysuskiego i ukonstytuowała się w formie prawnej stowarzyszenia w dniu 08.11.2007 roku na spotkaniu założycielskim w Urzędzie Gminy w Potworowie. W wyniku głosowania, spośród kilku zgłoszonych propozycji, uczestnicy spotkania wybrali dla niej nazwę: Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Wszyscy Razem”. Nazwa ta była nawiązaniem do projektu, który był jej początkiem oraz trafnie odzwierciedlał ideę jej powstania. W dniu 06.02.2008 roku do Krajowego Rejestru Sądowego został złożony wniosek o rejestrację tejże organizacji, a już 21.05.2008 roku uzyskała ona osobowość prawną i wpis o nadaniu numeru KRS 0000306299.

Na początku 2015 roku z inicjatywy Zarządu nawiązane zostały kontakty z gminami ościennymi, mające na celu poszerzenie partnerstwa poprzez włączenie kolejnych gmin do LGD. Wspólnie uznano, że przyjacielskie relacje i łączące wszystkie sąsiednie gminy chęci do przeprowadzenia zmian będą doskonałym

fundamentem dla nowego partnerstwa realizowanego w ramach Lokalnej Grupy Działania. Do tej pory LGD swym zasięgiem obejmowała gminy: Rusinów, Odrzywół, Gielniów, Kłwów i Potworów. Od czerwca 2015 roku struktura LGD została wzmocniona o gminy z powiatu grójeckiego należące dotychczas do LGD „Gminy Nadpiliczne” i LGD „Kraina Kwitnących Sądów”, tj. o gminy Nowe Miasto nad Pilicą, Mogielnicę, Belsk Duży, Błędów i Pniewy. Tak wzmocniona LGD „Wszyscy Razem” obecnie obejmuje obszar zamieszkały przez 56 941 mieszkańców. W dniu 8 czerwca 2015r. na Walnym Zgromadzeniu LGD powołano nowy Zarząd, siedziba stowarzyszenia przeniesiona została do budynku Urzędu Gminy w Kłwowie, a w Mogielnicy usytuowana została jej filia.

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Wszyscy Razem” skupia podmioty prawne i osoby fizyczne posiadające doświadczenie w realizacji projektów z zakresu obszarów wiejskich, co pozwala efektywniej wykorzystać zasoby krajobrazowe, kulturowe i historyczne regionu. LGD z założenia miała skupiać liderów miejscowych społeczności, miała stać się „kuźnią” pomysłów i dobrych praktyk umożliwiających zrównoważony rozwój całego regionu.

Lokalna Grupa Działania „Wszyscy Razem” jako potężny kreator zmian zachodzących na obszarach wiejskich w latach 2007-2013 stworzyła warunki dla rozwoju obszarów wiejskich, aktywizując społeczność lokalną, a także promując dany region. Realizacja celów zawartych w LSR na lata 2007-2015 przyniosła pozytywne efekty dla rozwoju tego obszaru na tle całego województwa mazowieckiego, bowiem znacząco przyczyniła się do podniesienia atrakcyjności inwestycyjnej oraz turystycznej terenów gmin tworzących LGD „Wszyscy Razem”, a co za tym idzie: wypromowania produktu lokalnego, wzrostu przedsiębiorczości wśród mieszkańców i troski o środowisko naturalne.

Zrealizowana strategia dotyczyła kluczowych spraw i problemów występujących na danym terenie i skoncentrowana była wokół trzech strategicznych celów, a mianowicie:

- 1) Rozwoju funkcji turystycznej obszaru.
- 2) Poprawy wizerunku polskiej wsi oraz pielęgnowania dziedzictwa kulturowego.
- 3) Przedsiębiorczości wiejskiej, jako szansy na podniesienie jakości życia mieszkańców.

W ramach działania 413 „Wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju” LGD „Wszyscy Razem” zrealizowała przedsięwzięcia, które przyczyniły się do poprawy jakości życia na jej obszarze działania m.in. poprzez wzrost aktywności lokalnych społeczności.

Mapa projektów zrealizowanych na obszarze LGD „Wszyscy Razem” w ramach działania 413 „Wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju” przedstawia się następująco:

- Budowa i doposażenie świetlic wiejskich
- Budowa placów zabaw
- Organizacja uroczystości o charakterze kulturalno - historycznym
- Organizacja wydarzeń o charakterze sportowym
- Budowa ścieżek rowerowych
- Promocja obszaru poprzez wydanie folderów i filmów promocyjnych

- Zagospodarowanie i rekultywacja terenu przestrzeni publicznej
- Budowa mini boisk
- Przeprowadzenie warsztatów edukacyjnych
- Przeprowadzenie warsztatów aktywizacyjnych
- Podwyższenie standardu świadczonych usług w obiektach turystycznych i wzrost dochodu z działalności poprzez zakup dodatkowego wyposażenia
- Podwyższenie konkurencyjności przedsiębiorstw i zwiększenie poziomu zatrudnienia poprzez wykreowanie nowych usług

W ramach tych projektów podjęto szereg działań, które w znacznym stopniu przyczyniły się do wzmocnienia trójsektorowego partnerstwa. Do realizacji projektów włączono lokalnych liderów, przedstawicieli sektorów: społecznego, publicznego i gospodarczego. Efektem było pozyskanie nowych członków i partnerów takich jak Koła Gospodyń Wiejskich, kluby sportowe, lokalne instytucje kultury.

Olbrzymim osiągnięciem był projekt „Regionalna Aktywność Pilicy i Drzewiczki”, który realizowany był w partnerstwie z LGD „Gminy Nadpiliczne”. Głównym celem projektu było zwiększenie atrakcyjności turystycznej na terenie Lokalnej Grupy Działania "Wszyscy Razem" oraz Lokalnej Grupy Działania "Gminy Nadpiliczne" poprzez utworzenie do czerwca 2014 roku 9-ciu szlaków turystycznych.

W ramach projektu przeprowadzone zostały następujące zadania:

- wytyczenie i oznakowanie 6-ciu szlaków rowerowych,
- utworzenie strony internetowej: www.szlakipilicy.pl dotyczącej promocji szlaków turystycznych,
- opracowanie materiału filmowego o szlakach i atrakcjach turystycznych,
- oznakowanie trzech wodnych tras,
- wydanie folderu promocyjnego i map turystycznych.

Zwieńczeniem tego projektu była organizacja wydarzeń typu:

- Ogólnopolski Wyścig Crossowy w Gielniowie
- Rajd rowerowy
- Spływ kajakowy

Projekt współpracy ukierunkowany był na pobudzenie aktywności środowisk lokalnych poprzez ożywienie i integrację społeczności lokalnej, angażując grupy docelowe (kobiety, mężczyźni, młodzież, turystów, osoby zaawansowane wiekowo).

W dalszym ciągu aktywnie prowadzona jest promocja projektu poprzez organizacje turystyczne, kontakty z mediami i organizację imprez sportowo-rekreacyjnych. Na zakończenie należy podkreślić, że projekt współpracy w sposób nowatorski wniósł zmianę podejścia do sposobu wykorzystania posiadanych zasobów przyrodniczych i kulturowych poprzez rozwój turystyki aktywnej i kulturowej na bazie certyfikowanych tras rowerowych, jako projektu kumulującego trasy o różnej trudności i długości połączone w precyzyjnie stworzoną sieć, co jest rozwiązaniem innowacyjnym niestosowanym dotychczas gdzie indziej w tej skali.

Członkowie LGD tworzą społeczeństwo obywatelskie – aktywnie uczestniczą w życiu publicznym, są świadomi potrzeb wspólnoty, w której żyją i działają, są zainteresowani jej sprawami, czują się odpowiedzialni za dobro wspólne i rozwój swoich gmin. Zaangażowanie mieszkańców w proces rozwoju społeczno-gospodarczego wsi owocuje nowatorskimi pomysłami na wykorzystanie lokalnych zasobów. Działania LGD aktywizują czynnik ludzki, przyczyniają się do tworzenia różnego rodzaju więzi i związków integracyjnych formalnych i nieformalnych powołanych do realizowania wspólnego celu.

Opis doświadczenia kadr niezbędnego do zarządzania LGD zostało opisane w załączniku do wniosku o wybór LSR.

Istotną rolę w działaniach zmierzających do pobudzenia aktywności społeczności lokalnej odegrały przedsięwzięcia realizowane z innych źródeł finansowania między innymi: PO FIO, ASOS, PO KL. Dzięki działaniu LGD powstały nowe inicjatywy, które wzmocniły obszary potrzebne do rozwoju poszczególnych gmin i wpłynęły na rozwój społeczeństwa obywatelskiego. LGD stało się cennym narzędziem w kreowaniu lokalnych liderów. Aktywizacja środowisk pozwoliła na zidentyfikowanie wiejskich animatorów, którzy mogą wykazać się swoimi talentami, a swoim zaangażowaniem są w stanie zachęcić społeczność do wspólnej pracy i wypromować swoją organizację, obszar zamieszkania czy też swoje środowisko lokalne. Działania grupowe wpłynęły na integrację różnorodnych środowisk, osób zróżnicowanych pod względem pozycji społecznej, wieku czy też zainteresowań. Członkowie LGD „Wszyscy Razem” oraz mieszkańcy z terenów objętych LSR nieraz podkreślali wielowymiarową integrację społeczności, jako jedno z najistotniejszych osiągnięć LGD. Ponadto, osoby zaangażowane w działalność bardzo wysoko cenią sobie rzeczywistą możliwość wpływania na wybór podejmowanych działań oraz wspólne tworzenie nowych projektów. Tego typu zaangażowanie prowadzi w efekcie do współodpowiedzialności, odbudowania zaufania i kształtowania postaw obywatelskich wśród społeczności lokalnej.

Lp	Programy spełniające warunki przyznania pomocy dla działań na lata 2009- 2015	
	Nazwa Programu	Kwota przyznanej dotacji
1.	Program Operacyjny Fundusz Inicjatyw Obywatelskich 1. „Droga do sukcesu” 2. „Wspólnie i aktywnie” 3. „I ty możesz zostać kobieta sukcesu”	99 780,00 PLN
2.	Aktywizacja Społeczna Osób Starszych 1. „Edukacja osób 60 +”	46 300, 00 PLN
3.	Samorząd Województwa Mazowieckiego Departament Kultury Promocji i Turystyki 1. „Folklor jest tym, co przenosimy z pokolenia na pokolenie” 2. „Szlak rowerowy Drzewiczka – Pilica jednym ze sposobów rozwoju regionu”	20 727,50 PLN
4.	Program Operacyjny Kapitał Ludzki Klub Integracji Społecznej – „Aktywni od dziś”	103 629,50 PLN
Razem		270 437,00 PLN

Tabela nr 2 „Programy spełniające warunki przyznania pomocy dla działań na lata 2009- 2015”;

źródło: dane własne LGD

Opis struktury LGD

Lokalna Grupa Działania „Wszyscy Razem” skupia 66 członków. W skład LGD wchodzi przedstawiciele instytucji publicznych, lokalnych partnerów społecznych i gospodarczych oraz mieszkańców.

Sektor publiczny reprezentują osoby, które są przedstawicielami samorządów gminnych wchodzących w skład LGD. Sektor ten liczy 11 członków.

Sektor gospodarczy reprezentowany jest przez 13-stu członków – są to przedstawiciele lokalnych przedsiębiorstw, głównie z branży transportowej, budowlanej i rolniczej.

Sektor społeczny reprezentowany jest przez organizacje pozarządowe działające na terenie LGD „Wszyscy Razem”. Wśród członków LGD z ramienia tego sektora działa 11 członków.

W skład członków LGD wchodzi również 31-u mieszkańców obszaru objętego LSR LGD „Wszyscy Razem”.

Opisany powyżej skład członków pozwala na pełną reprezentatywność dla lokalnej społeczności, bez dominacji jakiegokolwiek grupy interesu. Struktura członków LGD uwzględnia przedstawicieli sektora publicznego, gospodarczego oraz społecznego, a także grupę mieszkańców terenu objętego LSR LGD „Wszyscy Razem”.

Opis składu organu decyzyjnego

Organem decyzyjnym w sprawie wyboru operacji do dofinansowania w kontekście realizacji LSR jest Rada LGD. Rada składa się z 15 członków reprezentujących różne sektory partnerstwa tj. sektor publiczny w ilości 4 członków, sektor społeczny w ilości 6 członków i sektor gospodarczy w ilości 5 członków.

Taki sposób ustanowienia składu Rady pozwala zachować parytet i wskazuje, iż żadna pojedyncza grupa interesu nie posiada więcej niż 49% praw głosu w podejmowaniu decyzji.

Zadaniem Rady jest wybór operacji w rozumieniu art. 2 pkt 9 rozporządzenia nr 1303/2013, które mają być realizowane w ramach LSR, oraz ustalenie kwoty wsparcia zgodnie z art. 34 ust. 3 lit. f rozporządzenia nr 1303/2013. Rada zbiera się w zależności od potrzeb ogłaszanych naborów. Wszystkie posiedzenia rady są jawne i informacja o ich terminie podawana jest do publicznej wiadomości. Prawomocność posiedzenia i podejmowanych przez radę decyzji (quorum) wymaga obecności, co najmniej połowy składu Rady przy zachowaniu parytetu tj., co najmniej 50% głosów podczas dokonywania wyboru wniosków do dofinansowania pochodzi od członków, którzy nie są przedstawicielami sektora publicznego. Wszyscy członkowie rady zobowiązani są do zachowania bezstronności w trakcie głosowania nad wyborem operacji. W sytuacji zaistnienia okoliczności mogących budzić wątpliwości, co do bezstronności członka Rady, w szczególności w sytuacji, gdy członek Rady ubiega się o wybór jego operacji w ramach realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju – nie uczestniczy on ani w dyskusji ani w głosowaniu nad daną operacją. Każdy członek Rady może też zgłosić wniosek o wykluczenie siebie lub innego członka Rady z dyskusji i głosowania nad daną operacją, jeśli ma on przekonanie o tym, że sam lub dany członek Rady nie będzie obiektywny w tej dyskusji i głosowaniu. Przewodniczący poddaje pod głosowanie Rady taki wniosek. Przed dyskusją i głosowaniem nad wyborem operacji członkowie Rady podpisują oświadczenie o bezstronności. Wybór operacji polega na ocenie zgodności z LSR oraz ocenie punktowej w ramach kryteriów lokalnych. Członkowie rady oceny dokonują poprzez głosowanie w przypadku zgodności operacji z LSR oraz na kartach ocen w przypadku lokalnych kryteriów. Wybierane są tylko te operacje, które są zgodne z LSR, uzyskały minimalną liczbę punktów oraz mieszczą się w limicie dostępnych środków. Wnioskodawcy przysługuje prawo na wniesienie protestu od decyzji rady.

Dokumentami regulującymi funkcjonowanie LGD są: Statut, Lokalna Strategia Rozwoju, Regulamin Rady, Procedury wyboru i oceny operacji w ramach LSR, Procedury wyboru i oceny grantobiorców, Regulamin Pracy Biura. Walne zebranie członków zatwierdza statut i LSR. Pozostałe dokumenty tj. regulaminy oraz procedury zatwierdza zarząd. Wymienione dokumenty mogą podlegają aktualizacji w wyniku przeprowadzonej ewaluacji (dotyczy LSR) oraz na podstawie zgłaszanych uwag, członków stowarzyszenia, zarządu, wyniku przeprowadzonych ankiet (dotyczy pozostałych dokumentów). Zmiany przeprowadzane są przez właściwe organy do tego upoważnione. Przedstawione dokumenty określają zadania i sposób działania LGD w ramach programu LEADER, uwzględniając obowiązujące przepisy prawa.

II. Partycypacyjny charakter LGD

Proces tworzenia LSR opierał się na trzech metodach partycypacji tj. informowaniu, konsultacjach i uczestnictwie lokalnej społeczności. Informacja o możliwości udziału w pracach nad powstawaniem LSR została umieszczona na stronie LGD oraz na tablicy ogłoszeń każdego urzędu gminny należącego do obszaru LGD. Informowano również w sposób telefoniczny oraz drogą elektroniczną wszystkich zainteresowanych informacją na temat LSR, zgłaszających się do biura LGD. Zorganizowano spotkania w każdej z dziesięciu gmin dla wszystkich chętnych mieszkańców. Łączyły one w sobie wszystkie wymienione metody. Podczas ich prowadzenia poinformowano mieszkańców o dotychczasowych działaniach i osiągnięciach LGD oraz przedstawiono możliwości, jakie niesie ze sobą nowa perspektywa programu LADER. Konsultacje obejmowały wyjaśnienie wątpliwości i pytań odnośnie uczestnictwa w nowej perspektywie programu LEADER oraz zebraniu informacji o oczekiwaniach i potrzebach mieszkańców. Konsultacje przyjęły głównie formę ankiet i panelu dyskusyjnego. Na spotkaniach przeprowadzono również warsztaty, które stanowiły kluczowy etap przygotowania LSR. Dały możliwość wypracowania pod kierownictwem moderatora wspólnego stanowiska dla częstokroć bardzo zróżnicowanej grupy partnerów. Umożliwiły wymianę wiedzy pomiędzy przedstawicielami różnych sektorów na temat obecnej sytuacji, jak też pożądanego kierunku rozwoju. Pozwoliło to na osiągnięcie konsensusu, co było szczególnie ważne podczas planowania budżetu oraz przedsięwzięć. Podczas warsztatów analizowany i przetwarzany był materiał informacyjny pozyskany od mieszkańców obszaru podczas konsultacji. Na tej podstawie dokonana została analiza SWOT obszaru w kontekście mogących mieć miejsce zmian w przeciągu dwóch lat od momentu utworzenia jej pierwotnej wersji. Tak zorganizowany sposób pozyskiwania danych przyczynił się do opracowania spójnej i osadzonej na faktycznych problemach i atutach danego obszaru strategii jego rozwoju na najbliższe lata. Opracowano cele ogólne i szczegółowe rozwoju, ramy budżetu oraz lokalnych kryteriów wyboru i wstępnej wersji przedsięwzięć. Dodatkowo oprócz spotkań warsztatowych, w których uczestniczyli członkowie LGD, odbywało się wiele spotkań i konsultacji wewnętrznych w wybranych zespołach, mających na celu wypracowywanie różnych planów, diskutowanych następnie na forum całej LGD. W ramach utrzymania aktywnego udziału lokalnej społeczności w procesie tworzenia LSR po zakończeniu spotkań wprowadzono działania obejmujące:

1. Zamieszczenie zaproszenia na stronie internetowej skierowanego do wszystkich mieszkańców do konsultowania strategii dostępnej:

- a) W wybranych punktach w każdej gminie (zakłada się na ten moment, że będą to GOK-i i Urzędy Gmin)
- b) Biurze LGD

2. Wysyłania LSR do wszystkich gmin oraz większych organizacji pozarządowych z prośbą o konsultacje w formie pisemnej opinii i uwag.

3. Zamieszczono ankietę konsultacyjną na stronie LGD „Wszyscy Razem”, a także na stronach gmin należących do LGD.

4. Stały dyżur punktu konsultacyjno- informacyjnego w postaci obecnego biura LGD, gdzie można uzyskać wszelkie informacje na temat etapu prac nad strategią oraz w przyszłości poziomem jej wdrożenia w postaci zaplanowanych przedsięwzięć.

5. Udostępniony telefoniczny kontakt z biurem i za pośrednictwem strony internetowej – przekazany mieszkańcom podczas konsultacji.

III. Diagnoza – opis obszaru i ludności

1. Określenie grup szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji LSR oraz problemów i obszarów interwencji odnoszących się do tych grup

Na podstawie dokonanej przez LGD „Wszyscy Razem” diagnozy obszaru objętego LSR można stwierdzić, iż grupą najbardziej istotną z punktu widzenia wdrażania strategii jest grupa młodych bezrobotnych lub wkraczających na rynek pracy ludzi.

Diagnoza obszaru dokonana została na podstawie z konsultacji społecznych przeprowadzonych z mieszkańcami terenu LGD, które odbyły się w III kwartale 2015 r., konsultacji z lokalnymi samorządami oraz organizacjami pozarządowymi na terenie LGD oraz analizy SWOT.

Głównym problemem wśród grupy młodych ludzi jest brak perspektyw do rozwoju, który często jest powodem migracji zarobkowych. Dużym problemem, który dotyczy także tę grupę jest ogólna mała aktywność mieszkańców, zanik solidarności społecznej, niedostateczna wiedza na temat możliwości rozwoju oraz brak oferty spędzania wolnego czasu.

Powodem długotrwałego bezrobocia jest przede wszystkim sytuacja gospodarcza na lokalnym rynku pracy, brak doświadczenia zawodowego osób poszukujących zatrudnienia i ich krótki okres istnienia na rynku pracy. Ponadto brak ofert pracy w wyuczonym zawodzie pomaga generować długotrwałe bezrobocie wśród osób młodych

Najważniejszym obszarem interwencji dla grupy bezrobotnych młodych ludzi, którzy zostali w LSR określonej, jako grupa defaworyzowana, jest podniesienie ich aktywności poprzez stworzenie możliwości rozwoju. Właśnie do tej grupy będą przede wszystkim skierowane działania LGD związane z powstawaniem nowych miejsc pracy (podejmowanie i rozwijanie działalności gospodarczej). Do młodych ludzi skierowane będą również działania polegające na powstawaniu i modernizacji infrastruktury rekreacyjnej, dzięki której znajdą miejsca do spędzania wolnego czasu.

2. Charakterystyka gospodarki/przedsiębiorczości, branż z potencjałem rozwojowym

W gminach tworzących Lokalną Grupę Działania „Wszyscy Razem” w ciągu ostatnich lat nastąpiły znaczne przeobrażenia gospodarcze.

Obszar działania Stowarzyszenia ma charakter rolniczy, co ma istotny wpływ na strukturę zatrudnienia. Położenie nacisku na rozwój przedsiębiorczości powinno być jednym z zadań priorytetowych LGD.

Na terenie LGD 100% podmiotów gospodarczych należy do sektora prywatnego. W celu przedstawienia pełnej charakterystyki gospodarki konieczne jest pokazanie liczebności podmiotów gospodarczych według branż, w których działają.

Największa liczba przedsiębiorstw przypada na handel hurtowy i detaliczny – 1329 firm. Największa część z nich (246) zarejestrowana jest w gminie Gielniów. Kolejne to budownictwo – 477 firm oraz przetwórstwo przemysłowe – 331.

257 firm reprezentuje pozostałe działalności usługowe, a 231 branże zajmujące się transportem i gospodarką magazynową.

Mniejszą liczebnością podmiotów gospodarczych odznacza się działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (154), branże zajmujące się rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem (132) oraz edukacją (131).

Na obszarze LGD istnieje tylko jedna firma zajmująca się wytwarzaniem i zaopatrywaniem w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych. Jest to nisza do ewentualnego uzupełnienia.

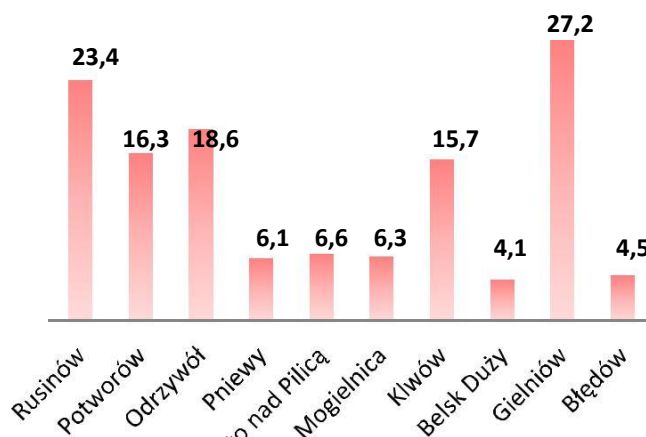
Na terenie objętym LSR LGD „Wszyscy Razem” nie ma firm prowadzących działalność w zakresie

gospodarstw domowych zatrudniających pracowników oraz organizacji i zespołów eksterytorialnych. Gminy z obszaru LGD są typowo rolniczymi gminami. Ze względu na położenie w bliskiej odległości dużych miast, pełnią rolę żywicieli – uprawiane się tu głównie produkty żywnościowe. I właśnie wokół rolnictwa skupia się duża część wykonywanej na tym terenie działalności gospodarczej.

Wskaźnik G, czyli dochód podatkowy gminy na 1 mieszkańca na obszarze LSR LGD „Wszyscy Razem” jest równy 859,67 i jest niższy od wskaźnika dla całego województwa mazowieckiego, który wynosi 1097,07.

3. Opis rynku pracy

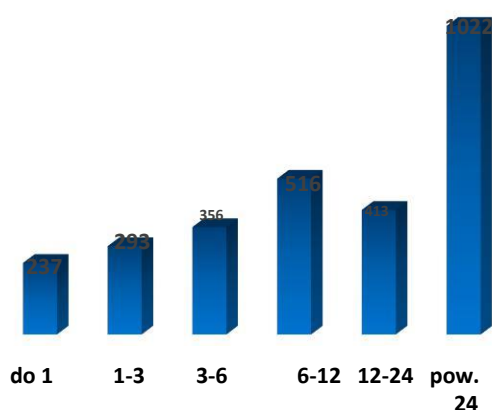
Poziom zatrudnienia na terenie objętym LSR LGD „Wszyscy Razem” to średnio (wg danych GUS na 31.12.2013 r.) 102 osoby na 1000 ludności. Największe zatrudnienie obserwowane jest na terenie gminy Belsk Duży (296) oraz Nowe Miasto nad Pilicą (150), najmniejsze zaś w gminie Rusinów (31) oraz gminie Kłwów (42).

Wykres nr 1 „Stopa bezrobocia na obszarze LGD „Wszyscy Razem”, źródło: GUS 2013

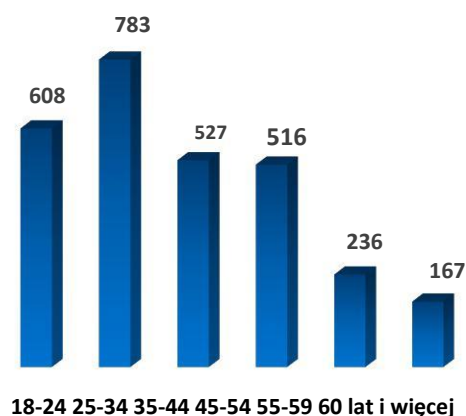
Liczba bezrobotnych do liczby osób w wieku produkcyjnym na obszarze LSR LGD „Wszyscy Razem” jest nieznacznie wyższa niż w województwie mazowieckim (9,5%) i wynosi 12,88% (dane GUS na 31.12.2013 r.). Największa stopa bezrobocia notowana jest w gminie Gielniów (27,2%) oraz gminie Rusinów (23,4%). Najmniejszym zaś udziałem bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym pochwalić się mogą gminy Belsk Duży i Błędów (niecałe 4,5%), Pniewy, Mogielnica oraz Nowe Miasto nad Pilicą (ok. 6%). Udział kobiet w grupie osób bezrobotnych to średnio 46% na całym obszarze objętym LSR.

Czas pozostawania bez pracy (m-ce)

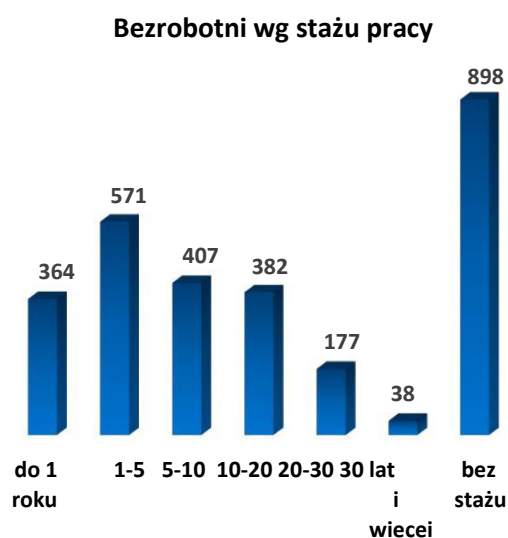
Wykres nr 2 „Struktura bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy”, źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS 2015

Bezrobotni struktura wiekowa

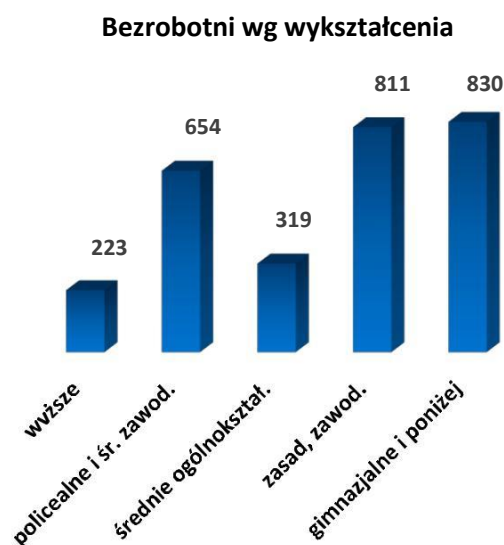

Wykres nr 3 „Struktura bezrobotnych wg wieku”, źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS 2015

Według danych GUS w III kwartale 2015 r. na obszarze objętym LSR największą część osób bezrobotnych stanowią ludzie pozostający bez pracy przez okres dłuższy niż 24 miesiące. Stanowią oni grupę tzw. długotrwale bezrobotnych.

Wykres nr 4 „Struktura bezrobocia wg stażu pracy”,
źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS 2015

Wykres nr 5 „Struktura bezrobocia wg wykształcenia”,
źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS 2015

Wśród zarejestrowanych bezrobotnych najwięcej jest osób w wieku 24-34 lata, z wykształceniem zasadniczym zawodowym lub gimnazjalnym i niższym. Biorąc pod uwagę staż pracy największą grupę bezrobotnych stanowią osoby niemające stażu pracy w ogóle lub posiadające krótki (1-5 letni) staż pracy.

Z wyżej wymienionych i przeanalizowanych danych wynika, iż grupą społeczną, którą bezrobocie dotyka najbardziej są osoby młode z niskim wykształceniem, które nie podjęły w swoim życiu pracy zawodowej. Na tej właśnie grupie skupione powinny być działania podejmowane w trakcie realizacji LSR LGD „Wszyscy Razem”.

4. Przedstawienie działalności sektora społecznego

Na obszarze Stowarzyszenia „Wszyscy Razem” organizowane są różnego rodzaju imprezy kulturalne i sportowe, wystawy i targi, w których licznie uczestniczą mieszkańcy gmin oraz goście z zewnątrz. Do zwyczajów każdej z gmin należy organizowanie w sposób jak najbardziej wystawny dożynek gminnych i festynów rodzinnych.

Sport i promowanie zdrowego stylu życia to tematy przewodnie cyklicznych imprez takich jak: „Dzień Strażaka” i zawody strażackie, udział w ogólnopolskim turnieju „Z podwórka na stadion”, Turnieju o Puchar Prezesa Radomskiego Związku Piłki Nożnej, Turnieju piłki nożnej „O Puchar Wójta”, udział w Ogólnopolskim Turnieju Coca – Cola Cup, Biegu „Hubalczyków”, Ogólnopolski wyścig Crossowy Odrzywole. Największe imprezy są organizowane w związku z promocją produktu lokalnego z tego obszaru, jakim jest papryka. Dlatego też, co roku organizowane są: „Dzień Papryki” w Potworowie i „Święto Papryki” w Klwowie. Już innych charakter ma „Święto państwa podziemnego” organizowane w Stefanowie upamiętniające walki żołnierzy Armii Krajowej z wojskami nieprzyjaciela w okresie II wojny światowej. Lokalne tradycje ludowe pozostają silnie schrystianizowane. Wiele z nich wiąże się z największymi świętami Kościoła Katolickiego i dotyczą zwyczajów związanych z tradycją kolędowania, wystawiania

Jasełek, odpustów. Niektóre z nich sięgają czasów przedchrześcijańskich – taki charakter ma Noc Świętojańska obchodzona w Nieznamierowicach.

Imprezy te stanowiła niezwykle silnie integrujący mieszkańców element życia kulturalnego i atut w rozwoju wizerunku gminy i jej walorów turystycznych.

Zestawienie organizacji pozarządowych działających na obszarze LGD „Wszyscy Razem”

Gmina Odrzywół

1. Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe Ziemi Odrzywolskiej z siedzibą w Odrzywole.
2. Uczniowski Klub Sportowy Blask Odrzywół z siedzibą w Odrzywole
3. Uczniowski Klub Sportowy Gemini z siedzibą w Odrzywole
4. Uczniowski Klub Sportowy „SMS Lipiny” z siedzibą w Lipinach
5. Fundacja Szkół Lipińskich z siedzibą w Lipinach
6. Stowarzyszenie Wiejskie Wysokina i Cetnia z siedzibą w Wysokinie
7. Koło Gospodyń Wiejskich Kamienna Wola z siedzibą w Kamiennej Woli
8. Koło Gospodyń Wiejskich Kłonna z siedzibą w Kłonnie
9. Stowarzyszenie nad Pilicą z siedzibą w Myślakowicach
10. Ochotnicza Straż Pożarna w Odrzywole, Kłonnie, Wysokinie

Gmina Rusinów

1. Stowarzyszenie "Józefinki"
2. Stowarzyszenie "Przystalanie"
3. Stowarzyszenie "Borowianki"
4. Stowarzyszenie "Jarzębinki"
5. Stowarzyszenie "Koło Gospodyń Wiejskich Niezapominajki"
6. Stowarzyszenie Rozwoju i Integracji Wsi Grabowa „Grabowanie
7. Stowarzyszenie Producentów Papryki „Hektor
8. Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Nieznamierowice
9. Ochotnicza Straż Pożarna Zychorzyn
10. Ochotnicza Straż Pożarna Nieznamierowice
11. Ochotnicza Straż Pożarna w Rusinowie
12. Ochotnicza Straż Pożarna Przysławowice Małe
13. Ochotnicza Straż Pożarna Grabowa

Gmina Mogielnica

1. Fundacja “Veritas Et Scientia” Izabelin Aleja III nr 5, 05-640 Mogielnica
2. Klub Hodowców Gołębi Poczтовых Mogielnica, ul. Kasztanowa 1, 505-640 Mogielnica
3. Parafialny Klub Sportowy Belweder – Plac Poświętne 11, 05-640 Mogielnica
4. Polski Związek Wędkarski koło nr 37 Mogielnica
5. Stowarzyszenie Karaś, ul. Krzyżowa 19, 05-640 Mogielnica
6. Stowarzyszenie KS Mogielanka ul. Rynek 15, 05-640 Mogielnica
7. Stowarzyszenie Przyszłość Naszych Dzieci, Dębnowola 26, 05-640 Mogielnica
8. Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Kozietyły i Okoli, Kozietyły 65, 05-640 Mogielnica
9. Uczniowski Klub Sportowy Olimpijczyk przy PSP nr 2 w Mogielnicy, ul. Przylesie 10a, 05-640 Mogielnica
10. Uczniowski Klub Sportowy Olimpijczyk przy ZSO w Mogielnicy ul Nowomiejska 1, 05-640

Mogielnica

11. Związek Kombatantów i Byłych Więźniów Politycznych ul. Rynek 15, 05-640 Mogielnica
12. Ochotnicza Straż Pożarna w Mogielnicy
13. Ochotnicza Straż Pożarna w Borowem
14. Ochotnicza Straż Pożarna w Dębnowoli
15. Ochotnicza Straż Pożarna w Dylewie
16. Ochotnicza Straż Pożarna w Dziarnowie
17. Ochotnicza Straż Pożarna w Kozietałach
18. Ochotnicza Straż Pożarna w Miechowicach
19. Ochotnicza Straż Pożarna w Michałowicach
20. Ochotnicza Straż Pożarna w Otałęży
21. Ochotnicza Straż Pożarna w Popowicach
22. Ochotnicza Straż Pożarna w Świdnie
23. Ochotnicza Straż Pożarna w Tomczycach
24. Ochotnicza Straż Pożarna w Wólce Gostomskiej

Gmina Potworów

1. Ludowy Klub Sportowy Potworów,
2. Klub Sportowy Potworów,
3. Stowarzyszenie Długowianki z siedzibą w Długiem,
4. Stowarzyszenie Wirowianki z siedzibą w Wirze,
5. Stowarzyszenie Chilibabki z siedzibą w Potworowie,
6. Stowarzyszenie Kreatywnych Kobiet z siedzibą we Rdzowie,
7. Stowarzyszenie Babski Raj z siedzibą we Rdzuchowie,
8. Stowarzyszenie Supermanki z siedzibą w Potworowie.

Gmina Nowe Miasto nad Pilicą

1. Towarzystwo Przyjaciół Nowego Miasta
2. Ochotnicza Straż Pożarna;
 - Nowe Miasto
 - Bieliny
 - Żdzary
 - Jankowice
 - Godzimierz
 - Domaniewice
 - Gostomia
 - Rosocha
 - Łęgonice

W ramach Stowarzyszenia działa:

1. Koło PCK – Klub Honorowych Dawców Krwi „Kropelka”
2. Koło Łowieckie:
 - Sarna
 - Dzik
 - Batalion
3. Zespół Pieśni i Tańca Ziemi Nowomiejskiej
4. Bielinianki – Bieliny

Gmina Klwów

1. Stowarzyszenie „Babska Rzeczpospolita” z Klwowa
2. Stowarzyszenie „Planeta Kobiet” z Kadzi
3. Stowarzyszenie „Wystrzałowe Babki” z Sulgostowa
4. Stowarzyszenie „Gospodie” z Przysławowic Dużych
5. Stowarzyszenie Kobiet Aktywnych „Na Plus” z Ulowa
6. Stowarzyszenie „Gmina Klwów „Wspólne Marzenia”
7. Stowarzyszenie Oświatowe Gminy Klwów
8. OSP- Klwów, Sulgostów, Przysławowice Duże, Ulów, Sady-Kolonia

Gmina Błędów

1. Fundacja Na Rzecz Kultury i Dziedzictwa Lokalnego „Zielona Jabłoń”
2. Ochotnicza Straż Pożarna w Błędowie
3. Gminny Klub Sportowy „Sadownik”

Gmina Gielników

1. Stowarzyszenie „Z Nadzieją z Przyszłość”
2. Stowarzyszenie „Rozwadzianki”
3. Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Wsi Bieliny ‘Odnova”
4. Stowarzyszenie „Opoczyńskie Smugi”
5. Uczniowski Klub Sportowy „Wiktoria” Gielników
6. Ludowy Klub Sportowy „Orzeł”
7. Ochotnicza Straż Pożarna w Snarkach, Bielinach ,Gielniowie, Jastrzębiu, Goździkowie, Rozwadach

Gmina Belsk Duży

1. Stowarzyszenie Kibicujemy z Klasą im. Jakuba Ławeckiego
2. Ochotnicza Straż Pożarna w Belsku Dużym
3. Fundacja Pomocna Dłoi
4. Klub Sportowy „Activ” w Belsku Dużym
5. Uczniowski Klub Sportowy przy Publicznym Gimnazjum im. ks. Zdzisława Jastrzębiec w Belsku Dużym

Gmina Pniewy

1. Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Gminy Pniewy
2. Stowarzyszenie Górna Jeziorka
3. Stowarzyszenie Pomocy Szkole i Przedszkolu Okruszek
4. Ludowy Klub Sportowy Pniewy
5. Stowarzyszenie Razem dla Michrowa
6. Ochotnicza Straż Pożarna w Koniach
7. Ochotnicza Straż Pożarna w Ciechlinie
8. Ochotnicza Straż Pożarna w Przysławicach
9. Ochotnicza Straż Pożarna w Kruszewie
10. Ochotnicza Straż Pożarna w Wilczorudzie
11. Fundacja Rzeki Jeziorki
12. Stowarzyszenie Rzeki Jeziorki
13. Stowarzyszenie Przyjaciół Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Jurkach „Radość Dzieciom”

5. Wskazanie problemów społecznych

Główne problemy społeczne zdiagnozowane na terenie LGD „Wszyscy Razem” to:

- Niski przyrost naturalny i starzenie się społeczeństwa
- Relatywnie zły stan zdrowotności
- Niska mobilność zawodowa i przestrzenna
- Wysoka i utrzymująca się stopa bezrobocia
- Stosunkowo niski poziom płac w sektorach stanowiących potencjalne motory rozwoju gospodarczego
- Liczebność grup społecznych wymagających wsparcia
- Niska konkurencyjność potencjału intelektualnego

Stopa bezrobocia na obszarze objętym LSR LGD „Wszyscy Razem” jest nieznacznie wyższa niż w województwie mazowieckim (11,1%) i wynosi 12,88% (dane GUS na 31.12.2013 r.). Wydatki na budżetów gmin na pomoc społeczną i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej to średnio 14,77 % budżetów. Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem, to 9,55% mieszkańców terenu objętego LSR.

Na potencjał pomocy społecznej składają się :

- Miejskie i gminne ośrodki pomocy społecznej (Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mogielnicy, w Nowym Mieście nad Pilicą oraz Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej w Belsku Dużym, Bładowie i Pniewach)
- Dom Pomocy Społecznej w Nowym Mieście n/Pilicą
- Dom Pomocy Społecznej w Tomczycach
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Matki Wincenty Jadwigi Jaroszewskiej w Jurkach
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Nowym Mieście n/Pilicą
- Ognisko Pracy Pozaszkolnej w Nowym Mieście nad Pilicą
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Potworowie
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Klwowie
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gielniowie
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Odrzywole
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rusinowie
- Ponadto wspierane są programy socjalne organizacji pozarządowych

Ośrodki pomocy społecznej realizują zadania statutowe wynikające z ustawy z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 15 kwietnia 2004 r., Nr 64, poz. 593, ze zm.) i przepisów wykonawczych wydanych na jej podstawie, ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. Nr 228, poz. 255) i przepisów wykonawczych wydanych na jej podstawie, ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 20 września 2005 r. Nr 180, poz. 1493) i przepisów wykonawczych wydanych na jej podstawie, ustawy z 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej (Dz. U. Nr 86, poz. 732) i przepisów wykonawczych wydanych na jej podstawie oraz uchwał Rady Miasta i Rad Gminnych

Zjawisko ubóstwa jest poważnym problemem społecznym, a jego ujemny wpływ na funkcjonowanie jednostek jest ogromny. Ubóstwo i wiążąca się z tym zjawiskiem zła sytuacja materialna rodziny powoduje poważne konsekwencje dla prawidłowego rozwoju dzieci, szczególnie w rodzinach wielodzietnych. Na

budżetach tych rodzin bardzo niekorzystnie odbijają się wysokie koszty żywienia oraz wzrost odpłatności w systemie ochrony zdrowia i edukacji. Oszczędzanie na żywności w okresie rozwojowym dziecka ma później konsekwencje w jego kondycji psychicznej i fizycznej.

Negatywne skutki ubóstwa dają się odczuć w rodzinach niepełnych. Pomimo utrzymywania się w wielu przypadkach z dochodów z pracy, samotne matki lub samotni ojcowie nie są w stanie zapewnić dzieciom odpowiedniej sytuacji materialnej. Oprócz tego narastają w takich rodzinach problemy wychowawcze związane z brakiem czasu i odpowiednich wzorców do naśladowania.

Ubóstwo i życie na poziomie minimum egzystencji powoduje, że wydatki na żywność i opłaty mieszkaniowe pochłaniają cały budżet. Konsekwencją jest minimalizacja potrzeb żywieniowych oraz zakup produktów spożywczych bardzo niskiej jakości. Prowadzi to do rozwijania się różnego rodzaju schorzeń, a te w dalszym etapie powodują wzrost kosztów utrzymania, związanych z leczeniem bądź rehabilitacją. Mogą one również prowadzić do powstawania niepełnosprawności, która w znacznym stopniu ogranicza podejmowanie aktywności zawodowej, a może podwyższać poziom wydatków na leczenie.

Liczba osób dotkniętych ubóstwem w gminach objętych LSR LGD „Wszyscy Razem” (2008 r.)

Wyszczególnienie	2008
Belsk Duży	70
Błędów	73
Klów	161
Gielniów	42
Potworów	92
Odrzywół	204
Mogielnica	152
Nowe Miasto n/Pilicą	149
Pniewy	75
Rusinów	108
LGD „Wszyscy Razem”	922

Tabela nr 3 „Osoby dotknięte ubóstwem”, źródło: dane własne

Od maja 2004 roku Ośrodki Pomocy Społecznej realizują nową ustawę o świadczeniach rodzinnych, a od 2005 roku realizują zadania ustawy o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej. Na mocy ustawy o pomocy społecznej prowadzona jest również pomoc osobom i rodzinom w postaci pracy socjalnej.

W ramach zadań zleconych realizowane były zasiłki celowe na pokrycie wydatków związanych kłeską żywiołową lub ekologiczną, specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz pomoc przyznawana cudzoziemcom.

Ilość osób objętych świadczeniami pomocy społecznej w ramach zadań własnych gmin objętych LSR LGD „Wszyscy Razem”.

Wyszczególnienie	Liczba osób
Zasilki stałe	246
Zasilki okresowe	146
✓ bezrobocie	84
✓ długotrwała choroba	56
✓ niepełnosprawność	4
✓ inne	0
Posilek	2666
Usługi opiekuńcze	30
Zasilki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego	5
Sprawienie pogrzebu	7
Inne zasilki celowe i w naturze	873
Odpłatność za pobyt w DPS	39

Tabela nr 4 „Osoby objęte świadczeniami pomocy społecznej”, źródło: dane własne.

6. Wewnętrzna spójność obszaru LSR

Elementy świadczące o specyfice obszaru, na którym będzie realizowana Lokalna Strategia Rozwoju dla Lokalnej Grupy Działania „Wszyscy Razem”:

- Spójność geograficzna i administracyjna

Lokalna Grupa Działania „Wszyscy Razem” obejmuje swoim zasięgiem teren dziesięciu gmin tj. Gielniów, Klwów, Odrzywół, Potworów, Rusinów, Belsk Duży, Błędów, Mogielnica, Nowe Miasto nad Pilicą i Pniewy. Ich obszar obejmuje 1074,29 km², zamieszkany przez 56,9 tys. ludzi. Wszystkie gminy z racji spójności terytorialnej i usytuowania w pobliżu tras mają bardzo dobry układ komunikacyjny.

Elementy decydujące o spójności geograficznej i administracyjnej:

- warunki przyrodnicze,
- ukształtowanie terenu,
- istniejące obszary o niekorzystnych warunkach zagospodarowania,
- klasa bonitacyjna gleb,
- położenie wokół rzeki Pilicy i Drzewiczki,
- warunki rolnicze,
- użytkowanie gruntów,
- brak naturalnych, zamkniętych zbiorników wodnych,

- obszar chronionego krajobrazu „Dolina Pilicy i Drzewiczki” oraz obszar Natura 2000.

- Spójność przyrodnicza

Obszar LGD jest obszarem typowo rolniczym, gdzie grunty uprawne zajmują znaczną część terenu. Krajobraz urozmaicają kompleksy leśne stanowiące blisko 19% powierzchni.

Gminy należące do Stowarzyszenia są gminami, w których gospodarstwa prowadzone są w głównej mierze metodami tradycyjnymi, a dodatkowo brak rozwiniętego przemysłu sprawia, że środowisko nie zostało niekorzystnie przekształcone w wyniku ingerencji człowieka. Walory przyrodniczo – krajobrazowe stwarzają korzystne warunki do rozwoju funkcji turystycznych i osadniczych obszaru.

- Spójność historyczno - kulturowa

Podobieństwo lokalnych zwyczajów i obyczajów ludowych będących pod silnym wpływem kościoła katolickiego oraz przestrzenne sąsiedztwo gmin przemawia za wzajemnym przenikaniem się różnych elementów kulturowych. Zbieżne kolej historii, czasy wojen i niepokoїв, które dotknęły w tym samym zakresie obszar gmin wpłynęły na jednolitość dziedzictwa historycznego.

Elementy decydujące o spójności historyczno – kulturowej:

- wspólne korzenie i podobne doświadczenia historyczne,
- wspólna tradycja i przywiązanie do kultury ludowej,
- występowanie zabytków sakralnych,
- sieć dworów i pałaców zlokalizowana na terenie gmin,
- działalność Kół Gospodyń Wiejskich i organizacji pozarządowych,
- działalność Ochotniczych Straży Pożarnych,
- tradycje kulinarne,
- działalność orkiestr dętych,
- wąskotorowa linia kolejowa.

- Spójność gospodarcza

Wszystkie gminy należące do Stowarzyszenia to gminy o charakterze rolniczym. Oprócz działalności rolniczej mieszkańcy prowadzą również różnego rodzaju działalność nierolniczą - handlową, usługową oraz niekiedy budowlaną. W znacznej liczbie przypadków działalność gospodarcza zarówno ta rolnicza jak i niezwiązana bezpośrednio z rolnictwem dotyczy produkcji, magazynowania, eksportu, handlu i przetwórstwa lokalnego produktu – papryki oraz jabłek

Elementy świadczące o spójności gospodarczej i społecznej:

- zbliżona liczba mieszkańców w poszczególnych gminach,
- dominujący udział ludności wiejskiej w strukturze mieszkańców,
- podobna wartość przyrostu naturalnego,
- podobna struktura ludności wg wieku,

- zbliżone problemy społeczne,
- zbliżony poziom rozwoju gospodarczego,
- podobny system ochrony środowiska, w tym skanalizowania,
- podobna liczba i wielkość gospodarstw rolnych, a także charakter prowadzonej działalności rolniczej (sadownictwo i warzywnictwo),
- podobny dostęp do infrastruktury komunikacyjnej.

Lokalna Grupa Działania „Wszyscy Razem” ma olbrzymi potencjał do wykorzystania. Różnorodne tradycje kulturowe, wyjątkowo interesujące położenie geograficzne, liczne walory środowiskowe sprawiają, iż istnieje wiele możliwości dywersyfikacji działalności i wyboru kierunków dalszego rozwoju obszaru LGD.

Prawie jedna czwarta powierzchni LGD pokryta jest lasami, co stwarza doskonałe warunki dla wypoczynku. Ponadto, wysoki odsetek podmiotów gospodarczych świadczących drobne usługi oraz handel detaliczny sprawia, że łatwo będzie dostosować się mieszkańcom z gmin tworzących LGD do nowego profilu gospodarki.

Rozwój gospodarczy obszaru przebiega zgodnie z koncepcją zrównoważonego rozwoju, a tym samym zasoby środowiska naturalnego stanowią cenny element wpływający na rozwój regionu i jego funkcji agroturystycznej i turystyczno - rekreacyjnej. Charakter gmin świadczy o dużym udziale gospodarstw rolnych w lokalnej gospodarce. W zakresie rozwoju przedsiębiorczości dominującym sektorem są drobni przedsiębiorcy, których działalność nie wpływa negatywnie na stan środowiska naturalnego. Prywatne inicjatywy gospodarcze wykraczające poza rolnictwo są największą szansą na wykorzystanie potencjału zawodowego społeczności lokalnej.

7. Dziedzictwo kulturowe i zabytki

Kultura pojmowana jako nasze dziedzictwo materialne, duchowe odgrywa ogromną rolę w życiu, każdego człowieka. To ona kształtuje naszą wrażliwość, duchowość, to ona wychowuje pokolenia. Jej znaczenie jest nie do przecenienia. Kultura miejsca, w którym człowiek wzrasta, wychowuje się i kształci, formuje jego sposoby zachowań, reakcji, odczuwania piękna, mądrości, sensu, wartości. Jest, więc jednym z czynników decydujących bardzo silnie o sposobie jego funkcjonowania w życiu zawodowym i prywatnym. Region zaś jest rzeczywistością „zakorzeniającą” człowieka w bliskiej mu kulturze i terytorium, a tym samym daje mu poczucie bycia u siebie i bycia sobą, co wpływa na zrozumienie przez niego obowiązków i zadań. Poznawanie kultury regionalnej wpływa na kształtowanie tożsamości pluralistycznej, która polega na tym, że człowiek poznając siebie, zakotwiczenie we własnej społeczności i kulturze, uczy się trafniej odczytywać i interpretować zachowanie innych, uczy się szanować ich odmienność.

Na poziom i jakość życia ludności znaczny wpływ ma środowisko kulturowe, w którym przyszło jej funkcjonować. Przez środowisko kulturowe rozumieć należy dziedzictwo historycznej kultury materialnej i niematerialnej. Stanowi ono istotny element tyleż niewymiernej, co istotnej konstrukcji tożsamości społeczności lokalnej, ale może mieć dla tejże społeczności przełożenie na aspekty czysto materialne (np. zyski czerpane z turystyki).

Zasoby kulturowe obszaru LGD są stosunkowo bogate, choć niewątpliwie wymagają zintensyfikowanej

ochrony ze względu na postępujące zniszczenia. Dotyczy to zarówno obiektów sakralnych, jak i licznych dworów i pałaców.

Okresy świetności, bujnego rozkwitu regionu i czasu tragicznych wydarzeń przypominają zabytki, których na obszarze LGD zachowało się dość dużo. Obiektami godnymi uwagi są ulokowane na obszarze LGD pałace, parki, kościoły, kaplice.

Zestawienie ważniejszych obiektów kultury i zabytków obszaru objętego LSR LGD „Wszyscy Razem”

- kościół parafialny pw. św. Floriana w Mogielnicy, wybudowany w XIX w.;
- kościół drewniany pw. św. Trójcy w Mogielnicy, wybudowany w XVII w.;
- kościół parafialny pw. Wszystkich Świętych w Michałowicach z przełomu XVIII/XIX w.;
- cmentarz żydowski przy Al. Armii Krajowej, powstał na przełomie XVIII/XIX w.;
- kościoły drewniane (Łęgonice i Waliska);
- zabytkowe kościoły murowane (Nowe Miasto, Żdżary i Nowe Łęgonice);
- kompleks klasztorny w Nowym Mieście, wybudowany w latach 1765-1786 w stylu barokowym;
- dwór murowany z I poł. XIX w. wraz z parkiem w Jastrzębi Starej;
- zespół pałacowo-parkowy w Nowym Mieście nad Pilicą z XVIII w.;
- zespół pałacowo-parkowy w Gostomi z ok. XIV w.;
- zespół pałacowo-parkowy w Łęgonicach z XIX w.;
- zespół pałacowo-parkowy w Świdnie w skład wchodzi: pałac, stróżówka, oraz park; obiekt XIX wieczny;
- zespół dworsko-parkowy w Ślepowoli, wybudowany ok. poł. XVIII w.;
- klasycystyczny dwór murowany w Wodziej z II poł. XIX w.;
- murowany dwór w Dylewie, przykład architektury dworskiej z przełomu XIX/XX w.;
- park XIX wieczny w Dylewie;
- pałac w Tomczycach, wzniesiony około połowy XIX w., późno klasycystyczny;
- pałac w miejscowości Kozietyły, powstał prawdopodobnie na początku lat siedemdziesiątych XIX w.;
- strażnica pożarowa w Mogielnicy;
- ratusz w pierzei rynku miasta Mogielnica, z końca XVIII w. według projektu Szymona Bogumiła Zuga;
- zespół kościelny w Gielniowie;
- kościół parafialny pw. Najświętszego Serca Jezusowego w miejscowości Sady Kolonia;
- grodzisko wczesnośredniowieczne w Klwowie, obiekt wybudowany w dwóch fazach: w pierwszej – niewielki gródek datowany na XIII w., w drugiej - dwór obronny powstały na przełomie XVI i XVII w.;
- osada i cmentarzysko w miejscowości Brzeski datowane na I-III w., zachowane groby i fragmenty bruku kamiennego; w osadzie pozostałość dwóch pieców, jamy gospodarcze typu mieszkalnego;
- kościół parafialny pw. św. Macieja Apostoła w Klwowie z XV w., zbudowany około 1491 roku, obiekt murowany z cegły i kamienia w stylu gotyckim, przebudowany na przełomie XIX i XX w.;
- kościół parafialny pw. św. Marii Magdaleny w miejscowości Łęgonice Małe z XVIII w.;
- budynek plebani w Odrzywole z XVIII w.;
- kościół w Odrzywole z przełomu XIX-XX w.;
- kaplica pw. św. Teresy w miejscowości Ossa z XVIII w.;
- kaplica z XVIII w. w miejscowości Kolonia Rdzuchów;
- budynek karczmy z XIX w. w Potworowie;
- park zabytkowy z XVIII w. w Potworowie;

- kościół parafialny pw. św. Doroty z XIX w. w Potworowie;
- kościół parafialny pw. św. Andrzeja w Nieznamierowicach z XX w.;
- zespół pałacowo-parkowy (pow. 5,0 ha) w Rusinowie z XVIII w.;
- zagroda w miejscowości Zychorzyn z XX w.;
- cmentarz katolicki w Nieznamierowicach;
- cmentarz katolicki w Rusinowie;
- cmentarz katolicki w Galkach – nie funkcjonuje, a najstarsza wzmianka pochodzi z I-ej połowy XIV w.;
- resztki założenia układu osadniczego wsi Potworów;
- historyczne założenie urbanistyczno-architektoniczne Gielniowa;
- parki wiejskie w gminie Gielniów: w Gielniowie (pow. 0,95 ha) oraz we wsiach Wywóz i Kotfin;
- park wiejski w Klwowie;
- park dworski w Sulgostowie (gm. Klwów) z pozostałościami dawnego grodziska średniowiecznego (ruiny zamku, zabudowania podworskie);
- park wiejski w Rdzuchowie (gm. Potworów) o pow. 3,78 ha z zabudowaniami podworskimi;
- neobarokowy kościół pw. Przemienienia Pańskiego w Jeziórcie;
- XVIII –wieczny pałac – obecnie siedziba Specjalnego Ośrodka Szkolno – Wychowawczego w Jurkach;
- neobarokowy pałac w Osieczku;
- młyn wodny Bratyszów w Przęsławicach;
- dwór w Załężu;
- zespół pałacowo-parkowy z XVIII w. w Błędowie (park o pow. 10,7 ha z pałacem i okazałym i unikalnym drzewostanem);
- zespół dworsko-pałacowy w Dańkowie o pow. 4,55 ha z wartościowym drzewostanem;
- zespół dworsko-parkowy z XVIII-XIX w. w Machnatce;
- Park Krajobrazowy w Wilkowie;
- Sanktuarium Matki Boskiej w Lewiczyńcu.

8. Obszary atrakcyjne turystycznie

Dzięki wykorzystaniu funduszy unijnych, środków krajowych oraz nakładów własnych poprawiono stan infrastruktury drogowej i technicznej, turystyczno – sportowo – rekreacyjnej oraz wodno-ściekowej. Dąży się do pobudzenia aktywności turystycznej.

Głównymi obszarami atrakcyjności turystycznej obszaru LGD „Wszyscy Razem” są rezerваты przyrody zlokalizowane w gminach Belsk Duży, Pniewy. Na terenie powiatu Grójeckiego znajduje się szereg obiektów wpisanych do rejestru zabytków, są to obiekty sakralne, zespoły dworsko – parkowe i pałacowo – parkowe, zabytki przemysłowe, pozostałe zabytki architektury, parki, cmentarze i stanowiska archeologiczne.

Obszar objęty LSR Stowarzyszenia LGD „Wszyscy Razem” położony jest w obrębie Nizin Środkowopolskich i mezoregionu Równiny Radomskiej, Równiny Kozienickiej i Doliny Białobrzesckiej, Wysoczyzny Rawskiej i Równiny Warszawskiej. Teren LSR graniczy z województwem łódzkim i świętokrzyskim. Ukształtowanie terenu charakteryzują pofałdowania z wyraźnymi wzniesieniami (pozostałość po epoce lodowcowej). Lesistość obszaru wynosi 19,4%, a większość zalesionych terenów znajduje się pod nadzorem Nadleśnictwa Przysucha oraz Nadleśnictwa Grójec. Lasy te charakteryzują się podobnym drzewostanem, z przewagą sosny i brzozy.

Największą i najważniejszą rzeką, która ma swój bieg na terenie LGD, jest rzeka Pilica. Wzdłuż niej skupia się wiele atrakcji turystycznych regionu – wytyczone są szlaki rowerowe oraz wodne (liczne spływy kajakowe). Wokół Pilicy skupione są również obszary chronione Natura 2000. Pozostałe rzeki na terenie objętym LSR to typowo nizinne, nieduże ciek wodne, tworzące liczne zakola i zatoki z łachami piachu. Rzeki są niewielkie, ale bardzo malowniczo położone. Przecinają pola i łąki, silnie meandrując. Na terenie LGD brak jest dużych jezior, ale na całym obszarze występują różne zbiorniki wodne, głównie stawy hodowlane, które pełnią funkcje gospodarcze i rekreacyjne.

Przyroda należy do jednych z ważniejszych bogactw obszaru LGD i może stanowić czynnik stymulujący rozwój. Na obszarze objętym Lokalną Strategią Rozwoju występują następujące cenne przyrodnicze formy podlegające dodatkowo ochronie:

- Obszar Natura 2000 „Dolina Pilicy”,

- Obszar chronionego krajobrazu „Dolina Pilicy i Drzewiczki”, utworzony Uchwałą Nr XV/69/83 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Radomiu z dnia 28 czerwca 1983 r. (Dz. U. WR Nr 9, poz. 51), aktualnie obowiązującą w powiązaniu z Rozporządzeniem Nr 13/90 Wojewody Radomskiego z dnia 18 grudnia 1990r. w sprawie ustalenia wykazu aktów prawa miejscowego. Obszar ten wyróżnia się dużymi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi, wynikającymi ze znacznego zróżnicowania cech geomorfologicznych i krajobrazowych terenu. Obszar ten należy do krajowej sieci ECONET Polska. Uwzględniając bogactwo awifauny lęgowej oraz występowanie gatunków rzadkich w skali europejskiej obszar ten został zaliczony do systemu ostoi ptaków o randze europejskiej. Wysokie walory przyrodnicze doliny Pilicy zgodnie z konwencją "Ramsar" o obszarach wodno-błotnych predysponują ją do ochrony o znaczeniu międzynarodowym - w związku, z czym nastąpiło jej zgłoszenie do Międzynarodowej Unii Ochrony Przyrody (IUCN).

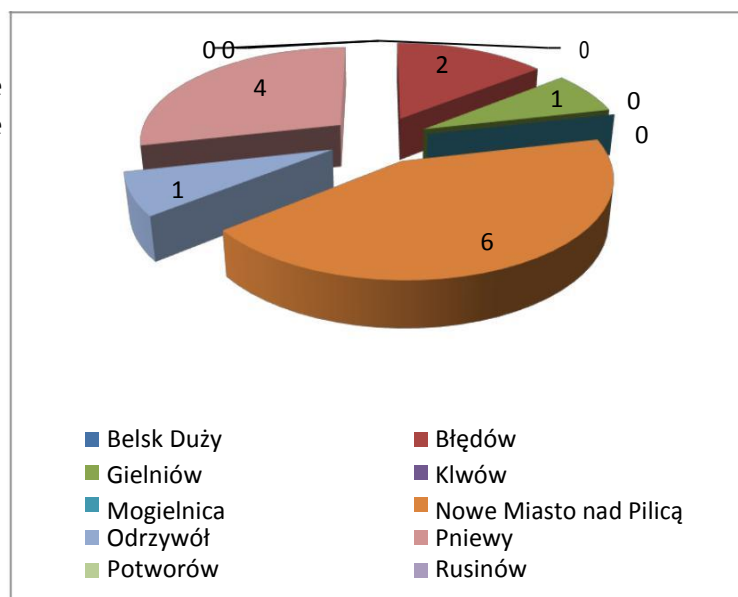
Teren posiada dobre warunki do rozwoju różnych odmian turystyki, szerokie walory przyrodnicze i ciekawy układ rzeczny stanowiący doskonałą bazę do rozwoju walorów turystycznych i rekreacyjnych. Walory przyrodnicze obszaru uzupełnia dziedzictwo kulturalne i historyczne, które wypromowane i wykorzystane we właściwy sposób przyczynia się do rozwoju obszaru.

Na terenie LGD istnieje kilka ośrodków wypoczynkowo – szkoleniowych, np. ośrodek sportowo – wypoczynkowy w Belsku Dużym obejmujący zbiornik wodny z terenem ogólnodostępnym, ośrodek wypoczynkowo – szkoleniowy w Małej Wsi, który znajduje się w odrestaurowanym zespole pałacowo – parkowym i jest jednym z bardziej znaczących i wyróżniających się obiektów tego typu na całym Mazowszu lub ośrodek „Nad Drzewiczką” położony w zacisznej wsi Nieznamierowice, gmina Rusinów w bezpośrednim sąsiedztwie rzeki Drzewiczki.

Niewątpliwie dużym walorem turystycznym są sady stanowiące o wyróżniającym krajobrazie obszaru LGD, szczególnie atrakcyjne w okresie kwitnienia i owocobrania.

Obszar objęty LSR LGD „Wszyscy Razem” mimo głównie rolniczego charakteru ma warunki do rozwoju funkcji wypoczynkowej, jako miejsce letnich pobytów mieszkańców Warszawy. Przesądza o tym bliskość Warszawy, dobra dostępność komunikacyjna, walory środowiska kulturowego i przyrodniczego.

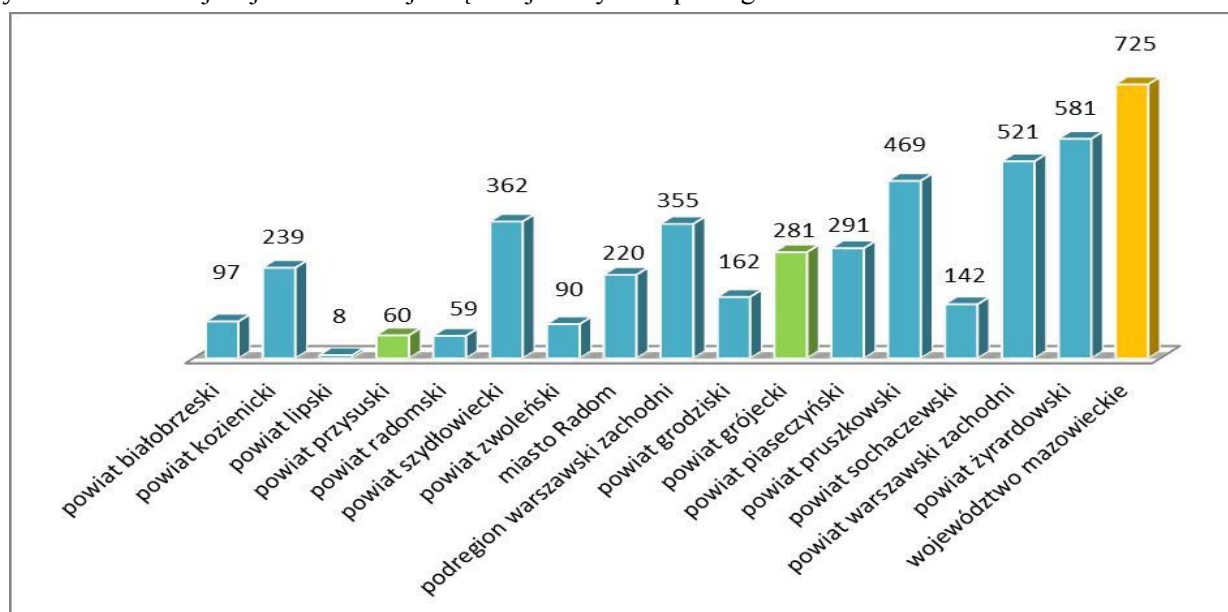
Na obszarze objętym strategią zarejestrowanych jest 14 gospodarstw agroturystycznych. Najwięcej, bo aż 6 na terenie gminy Nowe Miasto nad Pilicą.

Wykres nr 6 „Gospodarstwa turystyczne na obszarze LSR LGD „Wszyscy Razem”, źródło” dane gmin

Intensywność ruchu turystycznego na terenie LGD.

Intensywność ruchu turystycznego, której zdiagnozowanie posłuży monitorowaniu zmian na obszarze LGD zostanie obliczona na podstawie Wskaźnika Schneidera. W 2012 r. Wskaźnik dla powiatu grójeckiego wyniósł 305, a dla powiatu przysuskiego 51. Dla całego województwa mazowieckiego wskaźnik osiągnął w 2012 r. wartość 637. Oznacza to, iż w powiecie grójeckim zanotowano w ciągu ostatnich dwóch lat niewielki spadek, w powiecie przysuskim zaś niewielki wzrost wskaźnika. Wartość wskaźnika osiągnięta przez powiat przysuski w 2014 r. jest jednak nadal jedną z najniższych w podregionie radomskim.

Wykres nr 7 „Wskaźnik Schneidera”, źródło: GUS 2014

9. Produkty lokalne, regionalne i tradycyjne

Obszar objęty LSR LGD „Wszyscy Razem” jest terenem o charakterze przede wszystkim rolniczym. Główne kierunki uprawy skupiają się na papryce oraz jabłkach, które są produktami w dużej mierze charakteryzującymi region.

Od 15 lat Gmina Potworów leżąca na południowym wschodzie woj. Mazowieckiego nazywana jest polską stolicą papryki. Jeden z mieszkańców tej gminy w latach 90 - tych przywiózł z Holandii nasiona papryki i postanowił uprawiać to warzywo. Okazało się, że spore dochody przynosi już jeden tunel papryki, dlatego inni rolnicy poszli w jego ślady. Dziś ponad połowa dostępnej na polskim rynku papryki pochodzi z tutejszych gospodarstw. Uprawia się ją na ponad 500 hektarach.

W Gminie Potworów papryka doczekała się swojego święta. Już od 14 lat - co roku organizowane są Dni Papryki. Pierwsze Dni Papryki odbyły się u rolnika, który zapoczątkował jej uprawę. Dni Papryki to doskonała zabawa zwłaszcza dla najmłodszych. Występy zespołów muzycznych, wspólne tańce, a także obfitość stoisk z balonami, obwarzankami i pieczoną kielbasą. Nie brakuje również potraw z papryką w roli głównej. Serwuje się lecho, paprykę faszerowaną mięsem, paprykę na słodko i marynowaną.

Swoje święto papryka ma również w gminie Klwów, gdzie corocznie organizowana impreza przyciąga ok. 20 tys. osób. Święto Papryki w Klwowie ma charakter ponadregionalny, organizowane jest już od 11 lat.

W latach 80-tych papryka była najbardziej dochodową uprawą i prawie cała produkcja sprzedawana była na rynkach hurtowych i w detalu. Drewniane konstrukcje tuneli były stosunkowo taną inwestycją i łatwą do wykonania przez każdego rolnika. Sukces ekonomiczny tej uprawy w latach 80-tych spowodował bardzo

szybki wzrost uprawy papryki w całym regionie. Dlatego też, na skutek bardzo dużej produkcji tego warzywa - gmina Przytyk wraz z okolicznymi gminami: Potworów, Rusinów, Kłwów nazwane zostały "paprykowym zagłębieniem". Obecnie region radomski jest największym zagłębieniem uprawy papryki w Polsce. Przybliżona wielkość zbioru papryki waha się w granicach 40 tysięcy ton rocznie w około 2 000 gospodarstw, w ponad 30 tys. tuneli foliowych na obszarze około 600 ha. Większość gospodarstw uprawiających paprykę to gospodarstwa małe o powierzchni około 5 ha. Uprawa papryki jest dla nich głównym źródłem dochodu. Rejon uprawy papryki charakteryzuje się korzystnymi warunkami klimatycznymi dla roślin ciepłolubnych. Jest on przede wszystkim cieplejszy w stosunku do obszarów sąsiednich. Wiosną występuje tu 44 dni więcej bez przymrozków, niż w sąsiednich rejonach - a to decyduje o możliwości wcześniejszego wejścia z uprawą i automatycznie uzyskanie wcześniejszego i wyższego plonu. Rolnicy z tego terenu zaczynają zrzeszać się w organizacje, które pozwolą wyprodukować dużą masę towaru o jednakowych potrzebnych parametrach oraz korzystniej go sprzedać. Obecnie w uprawie jest ponad 20 odmian.

Papryka Przytycka 28 lipca 2011 r. znalazła się w gronie wyróżnionych produktów przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi - Marka Sawickiego - uzyskując wpis na listę Produktów Tradycyjnych tworzonej przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Obecność "Papryki Przytyckiej" wśród Produktów Tradycyjnych - podkreśla prawie 2 letnie przygotowania i działania promocyjne podejmowane na rzecz budowy wizerunku produktu lokalnego - a także świadczy o wyjątkowej jakości, wyśmienitym smaku oraz wytwarzaniu zgodnym z tradycyjnymi metodami produkcji na przestrzeni ostatnich 25 lat. "Papryka Przytycka" to również jeden z najbardziej rozpoznawalnych produktów z terenu subregionu radomskiego.

Region grójecki jest związany z sadownictwem już od czasów średniowiecza, a powiat grójecki i powiaty z nim sąsiadujące, produkcję jabłek rozwinęły do rangi przemysłowej na skalę światową. Za producentami owoców podążały firmy obsługujące ten sektor rolnictwa, budując niezbędną infrastrukturę do obsługi gospodarstw sadowniczych. W rezultacie na terenie południowego Mazowsza powstał „Największy Sad Europy” jak potocznie nazywają go jego mieszkańcy. Wielowiekowa tradycja upraw jabłoni silnie skoncentrowana na tym obszarze spowodowała, że jest on silnie kojarzony przede wszystkim z jabłkami. Renoma jaką cieszą się jabłka grójeckie wynika z ich dużego udziału w rynku oraz ich wysokiej jakości.

W dniu 5 października 2011 roku jabłka grójeckie zostały zarejestrowane przez Komisję Europejską jako chronione oznaczenie geograficzne (rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 981/2011 z dnia 30 września 2011 r.). Jest to 30 polski produkt zarejestrowany w unijnym systemie chronionych nazw pochodzenia i chronionych oznaczeń geograficznych oraz gwarantowanych tradycyjnych specjalności.

Jabłka grójeckie charakteryzują się wyższym od przeciętnego wybarwieniem, bardziej intensywnym rumieńcem oraz wysoką kwasowością, wyższą od przeciętnej dla danej odmiany średnio o 5 %. Wynika to z unikalnego mikroklimatu występującego w regionie grójeckim, który wyróżnia się wysokimi amplitudami temperatur w okresie przedzbiorczym. Na specyficzne cechy jabłek grójeckich wpływ mają również dominujące na tym terenie gleby bielice i pseudobielice niższych klas bonitacyjnych, które idealnie sprawdzają się w uprawie sadów jabłoniowych.

Obszar produkcji jabłek grójeckich obejmuje 21 gmin woj. mazowieckiego oraz 5 gmin woj. łódzkiego. Największą koncentrację upraw jabłoni w tym regionie wykazują gminy: Błędów, Belsk Duży, Grójec, Warka (nawet do 70 % upraw).

Pod nazwą jabłka grójeckie mogą być sprzedawane jabłka określonych odmian w klasie extra i klasie I. Owoce muszą spełniać minimalne wymagania dotyczące wybarwienia, wielkości oraz jędrności miąższu w czasie sprzedaży, określone w specyfikacji produktu.

Przed wprowadzeniem do obrotu produktu posiadającego zarejestrowaną nazwę, producenci muszą poddać się kontroli zgodności procesu produkcji ze specyfikacją. Ma ona na celu potwierdzenie, że na każdym etapie wytwarzania danego produktu spełnione zostały wymagania specyfikacji. Pozytywny wynik kontroli jest gwarancją wysokiej jakości produktu, co w konsekwencji odgrywa ogromną rolę przy

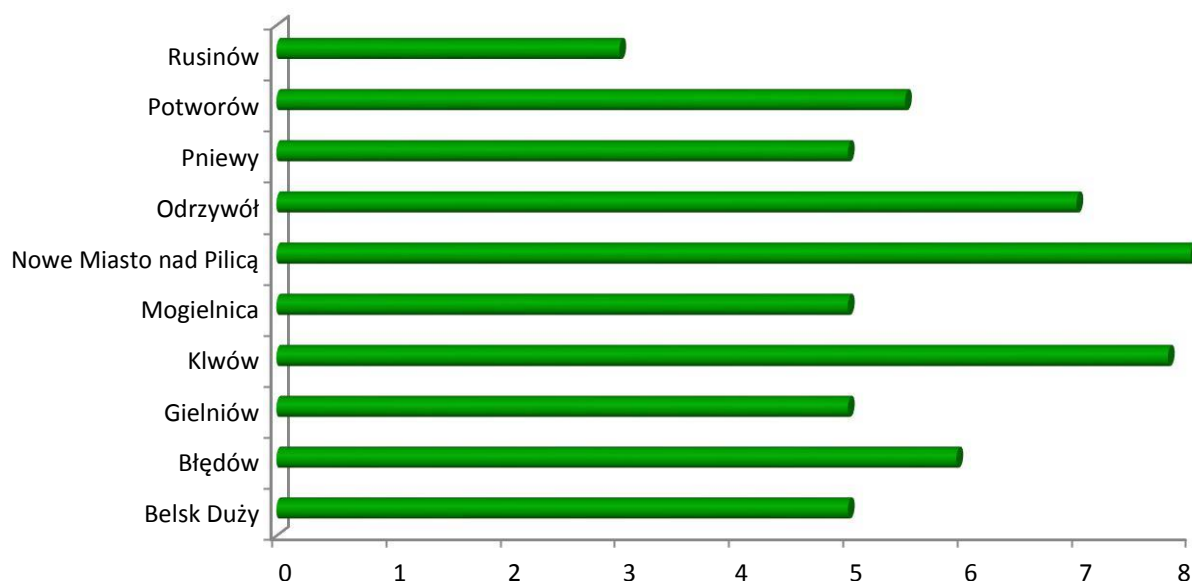
budowaniu zaufania konsumentów i powoduje wzrost popytu na dany produkt.

Kolejnym lokalnym produktem jest bez wątpienia Obwarzanek Odrzywolski. Obwarzanki Odrzywolskie mają około sześćdziesięcioletnią tradycję. Na Mazowszu jest to produkt tradycyjny, bo tylko w Odrzywole produkuje się obwarzanki o takim kształcie. Obwarzanek jest obowiązkowym elementem każdego odpustu.

10. Charakterystyka rolnictwa i rynku rolnego

Średnia wielkość gospodarstwa rolnego dla całego obszaru LSR LGD „Wszyscy Razem” to 5,25 ha, przy czym największe gospodarstwa znajdują się na terenie gmin Nowe Miasto nad Pilicą, Klwów i Odrzywół, a najmniejsze w gminie Rusinów.

Najwięcej gospodarstw rolnych istnieje w gminie Pniewy (ponad 3 tys.), najmniej w gminach Klwów i

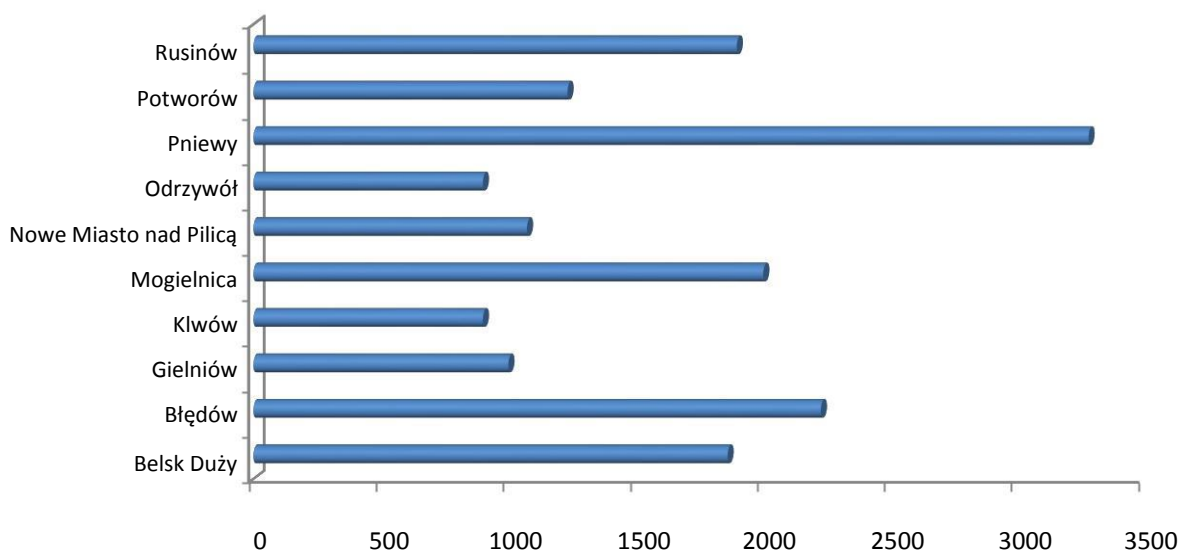
Wykres nr 8 „Średnia wielkość gospodarstwa rolnego w gminach na terenie LSR LGD „Wszyscy Razem”, źródło: dane własne gmin

Odrzywół. Średnia ilość gospodarstw przypadająca na jedną gminę należącą do LGD „Wszyscy Razem” to 1637.

W zdecydowanej większości przeważa produkcja sadownicza (jabłka) oraz uprawa papryki (przede wszystkim tunelowa). Do kierunków produkcji rolnej mającej znaczenie dla regionu zaliczyć można również hodowlę bydła mlecznego oraz trzody chlewnej.

Na obszarze objętym LSR wśród podmiotów gospodarki narodowej 218 zajmuje się sektorem rolniczym.

Wykres nr 9 „Liczba gospodarstw rolnych na terenie LSR LGD „Wszyscy Razem”, źródło: dane własne gmin

IV. Analiza SWOT

Wnioski z przeprowadzonej analizy pochodzą z diagnozy obszaru objętego LSR, ale przede wszystkim z konsultacji społecznych przeprowadzonych z mieszkańcami terenu LGD, które odbyły się w III kwartale 2015 r. Były one również konsultowane z lokalnymi samorządami oraz organizacjami pozarządowymi na terenie LGD.

Mocne strony

- Atrakcyjne położenie komunikacyjne, bliskość dużych ośrodków miejskich
- Dobrze rozwinięte rolnictwo
- Walory środowiska naturalnego – zalesienie obszaru, czyste środowisko, występowanie obszarów szczególnie chronionych – „Krajobraz Doliny Pilicy i Drzewiczki” i obszarów Natura 2000
- Cykliczne imprezy o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym
- Polityka prorozwojowa samorządów terytorialnych
- Lokalne produkty – jabłko, papryka, obwarzanek odrzywolski
- Kapitał ludzki, aktywność społeczna mieszkańców
- Dobre warunki do rozwoju turystyki
- Silne grupy producenckie
- Duży obszar inwestycyjny

Słabe strony

- Niewykorzystane dla rekreacji i turystyki zasoby naturalne
- Wysoki poziom bezrobocia
- Niewystarczająca baza/infrastruktura turystyczna, rekreacyjna i sportowa
- Mała aktywność młodzieży
- Brak miejsc spotkań integracyjnych dla mieszkańców
- Niskie dochody
- Niedostateczna wiedza mieszkańców na temat możliwości rozwoju
- Ograniczony dostęp do oferty kulturalnej
- Brak współpracy między grupami producenckimi
- Zły stan dróg powiatowych i gminnych
- Monokultura rolnicza
- Niska wiedza ekologiczna mieszkańców
- Małe wsparcie dla organizacji pozarządowych
- Brak oferty spędzania wolnego czasu dla mieszkańców
- Brak wsparcia dla rozwoju przedsiębiorczości

Szanse

- Położenie geograficzne
- Możliwość pozyskania środków z UE
- Wsparcie lokalnych przedsiębiorstw, rozwój rynku pracy
- Promocja obszaru LGD
- Rozwój baz przetwórczych dla owoców i warzyw
- Promocja lokalnych produktów
- Rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej
- Agroturystyka
- Rozwój grup producenckich
- Współpraca między gminami i wymiana doświadczeń
- Podnoszenie jakości lokalnych usług
- Zwiększenie dostępu do bazy kulturalnej
- Podnoszenie kompetencji mieszkańców

Zagrożenia

- Migracja zarobkowa (głównie wykształconych mieszkańców)
- Zawiłe procedury korzystania ze źródeł finansowania
- Marazm mieszkańców
- Zmiany w trendach dotyczących turystyki wiejskiej
- Spadek aktywności społeczeństwa
- Niedobór wykształconych liderów i animatorów społecznych
- Bariery instytucjonalne dla rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw (wysokie koszty prowadzenia działalności gospodarczej, brak preferencyjnych kredytów na rozpoczęcie działalności)
- Starzenie się społeczeństwa
- Mała świadomość ekologiczna mieszkańców
- Brak substytucyjnych gałęzi produkcji w przypadku klęsk żywiołowych i załamania rynku
- Zanik solidarności społecznej
- Upadek lokalnych przedsiębiorstw

Z przeprowadzonej analizy wynika, iż atutem obszaru jest niewątpliwie położenie geograficzne i dobre skomunikowanie z większymi ośrodkami miejskimi (Warszawa, Radom, Łódź). Obszar objęty LSR posiada dobre warunki do rozwoju różnych odmian turystyki i rekreacji. Brak jest jednak odpowiedniej infrastruktury, która pozwalałaby te walory w pełni wykorzystać. Walory przyrodnicze obszaru uzupełnia dziedzictwo kulturowe i historyczne, które odpowiednio wypromowane i wykorzystane przyczyni się do rozwoju obszaru.

Rozwój obszaru objętego LSR Stowarzyszenia LGD „Wszyscy Razem” uzależniony jest głównie od stopnia wykorzystania potencjału ludzkiego. Największymi ze zdefiniowanych słabych stron i zagrożeń są wysoki poziom bezrobocia i migracja ludzi młodych. Szansą na ograniczenie tych zjawisk niewątpliwie będzie ułatwienie podejmowania bądź rozwijania działalności gospodarczej oraz tworzenie nowych miejsc pracy.

Obszar LGD jest też niedostatecznie promowany, a rozwinięcie promocji lokalnych walorów oraz wypromowanie lokalnych produktów z pewnością przyczyni się do wzrostu atrakcyjności regionu.

Kolejnym istotnym zagrożeniem dla rozwoju obszaru objętego LSR jest mała aktywność mieszkańców, szczególnie w grupie młodzieży. Stworzenie oferty i miejsc sprzyjających integracji lokalnej społeczności pozwoli na zaspokojenie chociaż części potrzeb społeczeństwa w tym zakresie.

Podsumowując przeprowadzoną analizę SWOT można wnioskować, iż obszar objęty LSR Stowarzyszenia LGD „Wszyscy Razem” posiada duży potencjał wynikający z jego mocnych stron, który

można rozwinąć i wykorzystać poprzez realizację działań skupiających się na szansach regionu. Wynikające ze słabych stron i zagrożeń przeszkody do dalszego rozwoju można zmniejszyć poprzez przemyślane inwestycje i rozwój kapitału ludzkiego lokalnej społeczności.

V. Cele i wskaźniki

Podczas prac z lokalną społecznością tj. spotkań , konsultacji , ankiet i po przeprowadzeniu analizy SWOT, wspólnie nakreślono cele LSR w oparciu o wyniki wspomnianych analiz. Badania jednoznacznie wskazują, że mimo różnorodności obszaru LSR , można wskazać podobne lub zbliżone potrzeby, oczekiwania społeczności zamieszkującej ten obszar. Tematami, które są spójne dla całego obszaru są: bezrobocie powiązane z migracją ludzi młodych, utrudniony dostęp do ogólnej niekomercyjnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej oraz brak narzędzi do budowania kapitału społecznego, integracji mieszkańców obszaru LSR. Podczas dalszych prac skupiono się na powyższych zagadnieniach formułując cele i przedsięwzięcia LSR tak, aby były odzwierciedleniem wyników diagnozy obszaru LSR dokonanej z udziałem lokalnej społeczności. Na podstawie przedstawionych zagadnień, społeczność lokalna wyznaczyła dwa cele ogólne oraz trzy cele szczegółowe ściśle powiązane z planowanymi przedsięwzięciami. Zakładają one rozwój obszaru LSR i wyznaczają trzy główne kierunki rozwoju. Podstawowym i pierwszym zagadnieniem, które ma wpłynąć na rozwój obszaru jest pomoc skierowana w zakresie rozwijania działalności gospodarczej a tym samym tworzenia nowych miejsc pracy. Drugie zagadnienie obejmuje rozwój niekomercyjnej infrastruktury społecznej, rekreacyjnej poprzez zakres pomocy obejmującej powstawanie takiej infrastruktury oraz rozwijanie już istniejącej. Natomiast trzecie zagadnienie odnosi się do wzmacniania kapitału społecznego mieszkańców LSR, poprzez zakres pomocy umożliwiającej uczestnictwo społeczeństwa w wydarzeniach kulturalnych, rekreacyjnych, kreowanie tych wydarzeń oraz podnoszenie wiedzy mieszkańców dzięki szkoleniom edukacyjnym. Założone cele i przedsięwzięcia są zgodne i wpisują się w cele ogólne PROW. Cel ogólny nr 1 wraz z towarzyszącymi mu przedsięwzięciami odnosi się do innowacyjności, przedstawiając innowacyjny proces umożliwiający pozyskanie funduszy na rozwój i wsparcie przedsiębiorczości. Cel ogólny nr 2 wraz z jego przedsięwzięciami przewiduje realizację zadań związanych z ochroną środowiska oraz przeciwdziałanie zmianom klimatu np. poprzez zagospodarowanie rzeki Pilicy, edukację społeczną w zakresie ochrony środowiska. Realizacja wszystkich celów finansowana będzie z funduszu EFRROW.

Zidentyfikowane problemy/wyzwania społeczno- ekonomiczne	Cel ogólny	Cele szczegółowe	Planowane przedsięwzięcia	Produkty	Rezultaty	Oddziaływanie	Czynniki zewnętrzne mające wpływ na realizację działań i osiągnięcie wskaźników
Wysoki poziom bezrobocia, brak nowych miejsc pracy	Kreowanie oraz wspomaganie rozwoju gospodarczego obszaru LSR	Wpieranie rozwoju przedsiębiorczości	Bądź przedsiębiorczy – kreowanie postaw przedsiębiorczych i wsparcie inicjatyw gospodarczych	Nowo zarejestrowane podmioty gospodarczych oraz nowo utworzone miejsca pracy	Liczba powstałych miejsc pracy	Wskaźnik przedsiębiorczości	Niska wiedza mieszkańców
			Rozwijanie działalności gospodarczej	Liczba zmodernizowanych podmiotów gospodarczych			Zawile procedury przyznawania pomocy
Brak miejsc i propozycji spędzania wolnego czasu	Wzmacnianie kapitału mieszkańców i rozwój obszaru LSR	Rozwój infrastruktury oraz Promocja obszaru LSR	Zwiększenie dostępności do infrastruktury służącej społeczności lokalnej	Liczba obiektów Infrastruktury objętych wsparciem	Wzrost zadowolenia z życia mieszkańców obszaru LSR	Wzmocnienie poczucia tożsamości lokalnej u mieszkańców obszaru partnerstwa	Niedobór wykształconych liderów i animatorów społecznych

Niewystarczająca infrastruktura turystyczna, rekreacyjna i sportowa							Upadek lokalnych przedsiębiorstw
Mała aktywność społeczeństwa		Podnoszenie kapitału mieszkańców wraz z ochroną środowiska	Edukacja, aktywizacja, integracja lokalnej społeczności	Liczba wydarzeń przeprowadzonych na terenie LSR	Liczba osób biorących udział w wydarzeniach i szkoleniach		Marazm mieszkańców
Niska wiedza o ochronie środowiska			Edukacja, aktywizacja, integracja lokalnej społeczności	Liczba szkoleń z zakresu ochrony środowiska przeprowadzonych na terenie LSR			
Niewystarczająca promocja regionu		Rozwój infrastruktury oraz promocja obszaru LSR	Promocja zasobów i produktów lokalnych	Liczba promowanych zasobów i produktów lokalnych	Wypromowane produkty lokalne		Niedobór wykształconych liderów i animatorów społecznych

Tabela nr 5 „Tabelaryczna matryca logiczna powiązań diagnozy obszaru i ludności, analizy SWOT oraz celów i wskaźników”, źródło: opracowanie własne

Realizacja powyższych założeń przyczyni się do bezpośredniego rozwoju obszaru LSR, w obszarach nakreślonych przez społeczność lokalną. Wspólnie z lokalną społecznością określono również przedsięwzięcia, które są spójne z założonymi celami. Zostały sformułowane w taki sposób, aby bezpośrednio pozwalały na użycie miarodajnych i efektywnych wskaźników produktu, które bezpośrednio realizują założone cele. Pobudzają również mieszkańców do aktywnego udziału we wdrażaniu LSR oraz jasno precyzują w jakich zakresach pomocy, potencjalni beneficjenci będą mogli realizować swoje pomysły.

Przedsięwzięcie 1.1.1 „Bądź przedsiębiorczy – kreowanie postaw przedsiębiorczych i wsparcie inicjatyw gospodarczych” jest powiązane z celem szczegółowym nr 1.1. Założenia przedsięwzięcia będą realizowane poprzez ogłaszanie konkursów w zakresie wspierania przedsiębiorczości. O pomoc na podjęcie działalności gospodarczej w ramach konkursów będą mogły ubiegać się osoby bezrobotne szukające samo zatrudnienia. Przyjęty wskaźnik produktu tj. „wzrost liczby nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych” jest adekwatny i odpowiedni do identyfikacji założonego celu i przedsięwzięcia. Określono go w ten sposób aby bezpośrednio wskazywał nowo powstałe działalności gospodarcze i określał liczbę nowo utworzonych miejsc pracy, co bezpośrednio przekłada się na rozwój gospodarczy obszaru LSR.

Przedsięwzięcie 1.1.2 „Rozwijanie działalności gospodarczej” jest powiązane z celem szczegółowym nr 1.1. Przedsięwzięcie będzie realizowane poprzez ogłaszanie konkursów w zakresie rozwijanie działalności gospodarczej, podnoszenie kompetencji w jej prowadzeniu oraz tworzenie lub rozwój inkubatorów przetwórstwa lokalnego produktów rolnych będących przedsiębiorstwami spożywczymi. Beneficjentami tego przedsięwzięcia będą podmioty gospodarcze, które chcą się rozwijać poprzez modernizację swojej działalności gospodarczej. Przyjęty wskaźnik produktu „Liczba zmodernizowanych podmiotów gospodarczych” bezpośrednio identyfikuje realizację założonego przedsięwzięcia oraz przekłada się na osiągnięcie wskaźnika rezultatu tj. powstawania miejsc pracy, a tym samym wspierania rozwoju przedsiębiorczości.

Przedsięwzięcie 2.1.1 „Zwiększenie dostępności do infrastruktury służącej społeczności lokalnej” określa działania w ramach realizacji celu szczegółowego nr 2.1. Realizacja jego jest przewidziana dla sektora publicznego oraz organizacji pozarządowych posiadających osobowość prawną. O pomoc beneficjenci będą mogli się ubiegać w zakresie budowy lub przebudowy ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej. Przyjęty wskaźnik produktu „Liczba obiektów infrastruktury objętych wsparciem” został określony w taki sposób aby stymulował powstawanie nowych lub zmodernizowanych obiektów , co bezpośredni przełoży się na zwiększony dostęp społeczności do infrastruktury. Będzie on pobudzał i wręcz zmuszał sektor publiczny do inwestycji związanych z lokalną infrastrukturą a tym samym spełnianiu oczekiwań społeczeństwa w tym zakresie. Również przedsięwzięcie to realizował będzie projekt współpracy, którego celem jest zagospodarowanie turystyczne terenów wzdłuż biegu rzeki Pilicy poprzez budowę infrastruktury turystycznej.

Przedsięwzięcie 2.1.2 „Promocja zasobów i produktów lokalnych” określa działania w ramach realizacji celu szczegółowego nr 2.1. Realizacja przedsięwzięcia pozwoli zadbać o promocję lokalnych produktów i zasobów jakie na terenie LSR występują np. papryka przytycka czy też jabłka, rzeka Pilica. O pomoc będą mogli ubiegać się beneficjenci z wszystkich sektorów LSR tj. gospodarczego, społecznego, publicznego oraz mieszkańcy. Przypisany wskaźnik produktu tj. „Liczba promowanych zasobów i produktów lokalnych” określa konkretną wartość wskazując liczbę promowanych zasobów i produktów lokalnych co bezpośrednio przełoży się na promocję całego obszaru LSR. Realizacja tego wskaźnika pozwoli na osiągnięcie założeń postawionych w LSR.

Przedsięwzięcie 2.2.2 „Edukacja, aktywizacja, zachowanie dziedzictwa lokalnego, integracja lokalnej

społeczności” określa działania w ramach realizacji celu szczegółowego nr 2.2. Realizacja przedsięwzięcia pozwoli na stworzenie warunków do uczestnictwa lokalnej społeczności w życiu publicznym oraz podnoszeniu wiedzy ogólnej a w szczególności z zakresu ochrony środowiska. Beneficjentami realizującymi to przedsięwzięcie będą mogły być podmioty ze wszystkich sektorów znajdujących się na obszarze LSR tj. gospodarczego, społecznego, publicznego oraz mieszkańcy. Będą one mogły ubiegać się o pomoc w zakresie wzmocnienia kapitału społecznego, w tym przez podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatycznych, także z wykorzystaniem rozwiązań innowacyjnych oraz zachowania dziedzictwa lokalnego. Pozwoli to na zaangażowanie wszystkich w budowanie wspólnego lokalnego kapitału, dbania o dziedzictwo lokalne oraz poszerzenie oraz utrwalenie wiedzy z zakresu ochrony środowiska. Przedsięwzięcie to będzie również realizowane poprzez projekt współpracy, który będzie miał charakter edukacyjno - kulturalny. Przyjęty wskaźnik produktu „Liczba wydarzeń przeprowadzonych na terenie LSR” jest adekwatny do realizacji ww. przedsięwzięcia. Identyfikuje on bezpośrednio liczbę wydarzeń związanych z przedsięwzięciem co przełoży się bezpośrednio na podniesienie kapitału oraz wiedzy społeczeństwa.

Stany początkowe wskaźników zostały przyjęte jako zero, z wyjątkiem wskaźnika WIO „Wskaźnik Przedsiębiorczości”, który określono na podstawie wyników informacji statystycznych ogłaszanych, udostępnianych lub rozpowszechnianych zgodnie z przepisami o statystyce publicznej. Przypisanie początkowej wartości zerowej do wskaźników, zostało podyktowane tym, iż LGD „Wszyscy Razem” jest nową grupą składającą się z gmin należących w poprzednim okresie programowania LEADER do trzech lokalnych grup działania. Określona nowa idea, cele i zadania wynikające z połączenia nowych obszarów, poparte konsultacjami społecznymi pokazują, iż najlepszym miarodajnym sposobem na monitorowanie osiągnięcia założonych wskaźników docelowych LSR, jest ich naliczanie narastająco. Umożliwi to właściwą reakcję LGD w przypadku zagrożenia ich realizacji. Stany końcowe wskaźników, określono na podstawie rozeznania jakiego dokonano wśród potencjalnych wnioskodawców, podczas konsultacji społecznych. Stworzono listę wskazującą na szacunkową liczbę operacji. Wzięto również pod uwagę budżet LSR, który został podzielony na poszczególne przedsięwzięcia. Następnie wyciągnięto średnią szacunkową, wartość adekwatną do wysokości pomocy jaką można otrzymać na poszczególne przedsięwzięcia co przełożyło się na liczbę możliwych do zrealizowania operacji.

LGD zakłada również realizację projektów współpracy, przeznaczając na to działanie równowartość 2% kwoty przewidzianej na wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność. Budżet przeznaczony na projekty współpracy będzie wynosił 140 tys. i realizował będzie cel ogólny nr 2 , cel szczegółowy nr 2.2 oraz przedsięwzięcia 2.1.2, 2.2.2 dotyczące tych celów. Planowane do realizacji są dwa projekty współpracy, jeden międzynarodowy a drugi na poziomie krajowym. Porozumienie o współpracy międzynarodowej będzie zawarte z litewską Lokalną Grupą Działania. Współpraca będzie dotyczyła wymiany kulturalno-oświatowej i wymiany młodzieży szkolnej. W ramach współpracy przewidujemy organizację festiwalu kultury ludowej z udziałem zespołów ludowych z Wileńszczyzny , udział zespołów ludowych z obu LGD w dożynkach rolniczych , wymianę młodzieżowych zespołów folklorystycznych ze szkół z obszaru LGD. Przewidujemy także wyjazd studyjny na Litwę celem zapoznania się z dobrymi praktykami litewskich LGD i wymianą doświadczeń. Projekt międzyregionalny realizowany będzie z czterema partnerami tj. LGD graniczącymi z rzeką Pilicą. Dotyczył on będzie, rozwoju i promocji dorzecza rzeki Pilicy, poprzez wzbogacenie oferty turystycznej i promocyjnej szlaku wodnego. Celami szczegółowymi ww. projektu będą zagospodarowanie turystyczne terenów wzdłuż biegu rzeki Pilicy poprzez wyznaczenie i oprzyrządowanie miejsc postojowych dla turysty (budowę nadbrzeżnej infrastruktury turystycznej) oraz upowszechnianie i promocja wiedzy nt. wodnego szlaku rzeki Pilicy.

Pomiary poszczególnych wskaźników będą dokonywane corocznie w celu określenia procentowego

stopnia ich realizacji. Taki sposób pomiaru pozwoli na bieżącą kontrolę realizacji poszczególnych wskaźników i możliwość reakcji na wypadek trudności z ich osiągnięciem. Sposoby pomiaru poszczególnych wskaźników zostały przedstawione w tabeli cele i wskaźniki. Możliwości aktualizacji LSR opisano w rozdziale XI Monitoring i ewaluacja.

W LSR LGD „Wszyscy Razem” przewidziano również cele i wskaźniki dla operacji realizowanych w ramach działania 19.4 w zakresie kosztów bieżących. Na działania te przeznaczono 1 485 000 zł, a planowane do osiągnięcia wskaźniki produktu przedstawiono w tabeli „Cele i wskaźniki dla kosztów bieżących”.

1	CEL OGÓLNY 1		Kreowanie oraz wspomaganie rozwoju gospodarczego obszaru LSR						
1.1	CELE SZCZEGÓŁOWE			Wpieranie rozwoju przedsiębiorczości					
		Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego	Jednostka miary	stan początkowy rok		plan rok		Źródło danych/sposób pomiaru	
W I O	Wskaźnik przedsiębiorczości		podm. gosp. narodowej/1 000 mieszkańców	62 2013		64 2023		GUS	
		Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych	Jednostka miary	stan początkowy rok		plan rok		Źródło danych/sposób pomiaru	
w l.l	Liczba utworzonych miejsc pracy		sztuka	0 2015		10 2023		GUS	
Przedsięwzięcia		Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, projekt współpracy, aktywizacja itp)	Wskaźniki produktu					
				nazwa	Jednostka miary	wartość		Źródło danych/sposób pomiaru	
						początkowa rok	końcowa Rok		
1.1.1	Bądź przedsiębiorczy – kreowanie postaw przedsiębiorczych i wsparcie inicjatyw gospodarczych	Bezrobotni, grupa defaworyzowana, mieszkańcy obszaru LSR	konkurs	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa		sztuka	0 2016	28 2023	GUS, dane własne LGD
1.1.2	Rozwijanie działalności gospodarczej	Podmioty prowadzące działalność gospodarczą	konkurs	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa		sztuka	0 2016	14 2023	dane własne LGD

Tabela „Cele i wskaźniki dla celu ogólnego nr 1”

2	CEL OGÓLNY 2		Wzmacnianie kapitału mieszkańców i rozwój obszaru LSR					
---	--------------	--	---	--	--	--	--	--

2.1	CELE SZCZEGÓŁOWE		Rozwój infrastruktury oraz promocja obszaru LSR								
2.2			Podnoszenie kapitału mieszkańców wraz z ochroną środowiska								
		Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego		Jednostka miary	stan początkowy Rok		plan rok			Źródło danych/sposób pomiaru	
W I O	Wzmocnienie poczucia tożsamości lokalnej u mieszkańców obszaru partnerstwa			odsetek	0 2015		30 2023		Dane własne LGD/ankieta		
		Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych		Jednostka miary	stan początkowy Rok		plan rok			Źródło danych/sposób pomiaru	
W 2.1	Wzrost zadowolenia z życia mieszkańców obszaru LSR			odsetek	0 2015		20 2023		Dane własne LGD/ankieta		
W 2.2	Liczba osób biorących udział w wydarzeniach, spotkaniach			sztuka	0 2015		5000 2023		dane własne LGD/ rejestr		
Przedsięwzięcia		Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, projekt współpracy, aktywizacja itp)			Wskaźniki produktu					
				nazwa	Jednostka miary	wartość			Źródło danych/sposób pomiaru		
						początkowa rok	końcowa Rok				
2.1.1	Zwiększenie dostępności do infrastruktury służącej społeczności lokalnej	mieszkańcy obszaru LSR	Konkurs Projekt grantowy Projekt współpracy	Liczba obiektów Infrastruktury objętych wsparciem i	sztuka		0 2015		27 2023		Dane własne LGD/ rejestr
2.1.2	Promocja zasobów i produktów lokalnych	Turyści, inwestorzy, osoby odwiedzające obszar LSR	Konkurs Aktywizacja	Liczba promowanych zasobów i produktów lokalnych	sztuka		0 2015		4 2023		dane własne LGD/rejestr

2.2.1	Edukacja, aktywizacja, zachowanie dziedzictwa lokalnego, integracja lokalnej społeczności	mieszkańcy obszaru LSR	Konkurs Projekt grantowy Projekt współpracy Aktywizacja	Liczba wydarzeń / imprez	sztuka	0 2015	26 2023	dane własne LGD/rejestr
				Liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych LGD z mieszkańcami	sztuka	0 2015	26 2022	dane własne LGD/rejestr

Tabela „Cele i wskaźniki dla celu ogólnego nr 2”

CEL OGÓLNY		Kreowanie oraz wspomaganie rozwoju gospodarczego obszaru LSR, wzmacnianie kapitału mieszkańców					
CEL SZCZEGÓŁOWY		Skuteczne wdrażanie LSR					
Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego				Jednostka miary	stan początkowy rok	plan rok	Źródło danych/sposób pomiaru
Poprawa jakości życia na obszarze LSR				osoby	0 2013	70 % ankietowanych 2023	ankieta
Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych				Jednostka miary	stan początkowy rok	plan rok	Źródło danych/sposób pomiaru
Liczba osób, które otrzymały wsparcie po uprzednim udzieleniu indywidualnego doradztwa w zakresie ubiegania się o wsparcie na realizację LSR świadczonego w biurze LGD				osoby	0 2015	30 2023	Dane własne LGD
Przedsięwzięcie		Wskaźniki produktu					
		wartość					
Realizacja kosztów bieżących	nazwa	jednostka miary		początkowa rok	końcowa rok	źródło danych/sposób pomiaru	
	Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD	osobodzień		0 2015	10 2023	dane własne LGD	

	Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD	osobodzień	0 2015	8 2023	dane własne LGD
	Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa	osobodzień	0 2015	150 2023	dane własne LGD

Tabela „Cele i wskaźniki dla kosztów bieżących”

VI. Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru

LGD „Wszyscy Razem” będzie prowadzić nabór wniosków do realizacji LSR zgodnie z ustawą z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności. Pracownicy Biura pomagają wnioskodawcom w przygotowaniu wniosków. Nabory będą prowadzone zgodnie z harmonogramem oraz planem działania do wysokości budżetu celów szczegółowych.

Przyjmowanie wniosków o dofinansowanie odbywać się będzie w siedzibie biura LGD.

W celu właściwego i prawidłowego przeprowadzania naborów oraz wyboru operacji wniosków na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność, opracowano szczegółowe procedury tj.

- 1) Procedura naboru wniosków
- 2) Procedura wyboru i oceny operacji
- 3) Procedura wniesienia protestu od decyzji Rady

Procedury te stanowią załącznik do wniosku o wybór LSR. Procedury powstały na podstawie przepisów regulujących wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność oraz doświadczeń zdobytych przez LGD w ramach wdrażania działania LEADER PROW 2007-2013. W skład zespołu przygotowującego procedury wchodził pracownicy biura oraz członkowie zarządu. Obowiązujące procedury będą podane do publicznej informacji na stronie LGD.

Kryteria wyboru operacji wynikają bezpośrednio z wyników przeprowadzonych konsultacji społecznych, na których zostały zebrane informacje o potrzebach i oczekiwaniach mieszkańców obszaru LSR. Na podstawie tych informacji dokonano analizy SWOT, która pozwoliła na zdefiniowanie głównych obszarów, w których lokalna społeczność oczekuje zmian. Wyniki przeprowadzonych działań nakreśliły, w jakim kierunku społeczność lokalna chce rozwijać swój obszar zamieszkania, co pozwoliło na sformułowanie celów i przedsięwzięć LSR. Ustanowione lokalne kryteria wyboru są wypadkową potrzeb i oczekiwań mieszkańców obszaru LSR, a jednocześnie pozytywnie identyfikują operacje, które najlepiej wpisują się w założone cele i przedsięwzięcia LSR. Biorąc pod uwagę czas wdrażania LSR, który może mieć wpływ na zmianę potrzeb i oczekiwań mieszkańców, przewidziano możliwość zmiany obowiązujących kryteriów. LGD każdego roku przeprowadzi ankietę wśród mieszkańców każdej gminy z obszaru LSR, na temat ich potrzeb i oczekiwań. Wyniki tych ankiet będą analizowane pod kątem lokalnych kryteriów, co pozwoli na ewentualne ich zmiany, wynikające z potrzeb społeczności lokalnej i właściwego wdrażania LSR. Poniżej przedstawiono lokalne kryteria wyboru operacji realizujących poszczególne cele szczegółowe oraz lokalne kryteria wyboru dla projektów grantowych. Lokalne kryteria wyboru określone zostały w Procedurach ustalania i zmiany lokalnych kryteriów wyboru. Obejmują kryteria wymagane przepisami prawa i Wytocznymi MRiRW w zakresie jednolitego i prawidłowego wykonywania przez lokalne grupy działania zadań związanych z realizacją strategii rozwoju LEADER” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Formy realizacji głównych założeń LSR, zakładają realizację projektów grantowych. Będą one związane ze wzmacnianiem kapitału mieszkańców i rozwoju obszaru LSR poprzez promocję zasobów i produktów lokalnych oraz poprawy dostępności do infrastruktury rekreacyjnej. Na jednego grantobiorcę przewidziano pomoc w zakresie od 5 do 25 tys. zł. Określenie limitu w formie przedziału podyktowane zostało konsultacjami, a potencjalni beneficjenci będą zainteresowani realizacją takiego projektu. Wyniki konsultacji wskazały, iż wnioskodawcami będą różne podmioty, które dysponują zróżnicowanym zasobem środków własnych. Aby umożliwić uczestnictwo wszystkim zainteresowanym podmiotom uznano, że określenie limitu wysokości pomocy w formie przedziału będzie rozwiązaniem optymalnym. Pomoc na operację w zakresie grantów, będzie przyznawana do 100% kosztów kwalifikowanych, z wyjątkiem kiedy beneficjentem będzie jednostka sektora finansów publicznych, dla której wysokość pomocy będzie wynosiła do 63,63% kosztów kwalifikowanych. Szczegółowe procedury dotyczące naboru na projekty grantowe zostały przedstawione w dokumencie Procedury projektów grantowych do niniejszego dokumentu.

W lokalnej strategii rozwoju w związku ze wsparciem podejmowania działalności gospodarczej przewidziano, że beneficjent będzie mógł starać się o wsparcie w wysokości premii 50 tys. zł. Przyjętą wysokość pomocy zdefiniowało duże zainteresowanie potencjalnych wnioskodawców taką formą wsparcia. Biorąc pod uwagę oczekiwania społeczeństwa ustalono najniższy dopuszczalny poziom pomocy, tak aby jak najwięcej beneficjentów mogło z tej formy pomocy skorzystać. Natomiast w zakresie rozwijania działalności gospodarczej LSR przewiduje dla beneficjentów wysokość pomocy na jedną operację w zakresie od 25 do 300 tys. zł. Zastosowanie tak szerokiego limitu określiły konsultacje społeczne, które pokazały, że pomysły wnioskodawców będą dotyczyły różnych rodzajów form działalności gospodarczej, a tym samym różnych kwot wsparcia. Możliwość określenia potrzebnej kwoty (w ramach limitu) przez samego wnioskodawcę pozwoli na efektywniejsze wykorzystanie środków przeznaczonych na rozwijanie działalności gospodarczej. Taka forma określenia kwoty wsparcia dla osoby rozwijającej działalność gospodarczą, będzie właściwą motywacją do wspierania rozwoju gospodarczego obszaru LSR oraz pozwalać będzie na szeroki wybór planowanej działalności. Pomoc na operację w tym zakresie oraz w innych przedstawionych w LSR będzie przyznawana do 70% kosztów kwalifikowanych (w przypadku podmiotu wykonującego działalność gospodarczą, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej).

Innowacyjny charakter strategii przedstawia przedsięwzięcie „Bądź przedsiębiorczy – kreowanie postaw przedsiębiorczych i wsparcie inicjatyw gospodarczych”, które ma realizować wdrożenie procesu polegającego na pomocy w zakresie rozwoju zawodowego osobą reprezentującym grupę młodych bezrobotnych tj. grupie defaworyzowanej oraz przedsiębiorcom którzy chcą rozwijać swoje działalności poprzez tworzenie miejsc pracy. Innowacyjny charakter tego procesu polega na skali przeznaczonych środków oraz sposobu ich przyznawania. Do tej pory na obszarze LSR nie miała miejsca sytuacja aby organizacja pozarządowa przeznaczała tak wysoki środki tj. 3 500 000 zł na rozwój przedsiębiorczości a tym samym walkę z bezrobociem wśród ludzi młodych. Podstawowym czynnikiem wpisującym się w innowacyjność jest sposób w jaki beneficjent może starać się o wysokość pomocy związanej z rozwijaniem działalności tzn. wnioskodawca sam dla siebie określa kwotę wsparcia do obowiązujących limitów. Jedynym warunkiem określającym wysokość wsparcia są indywidualne potrzeby beneficjenta powiązane z charakterem planowanego przedsięwzięcia. Kolejnym czynnikiem realizującym innowacyjność jest premiowanie osób młodych podejmujących działalność gospodarczą poprzez przyznawanie większej liczby punktów podczas wyboru operacji do realizacji LSR. Założeniami przedstawionego procesu jest stworzenie warunków do rozwoju, a tym samym zatrzymania migracji ludzi młodych z obszaru LSR. Biorąc pod uwagę, iż inne dostępne formy wsparcia dla osób zakładających działalność przewidują udział środków własnych oraz refundację, to ustalony zakres wsparcia w LSR oraz jego płatność ryczałtowa wychodzi naprzeciw oczekiwaniom ludzi młodych i bezrobotnych tj. grupy defaworyzowanej, szukających sposobu samo zatrudnienia. Założeniami przedstawionego innowacyjnego procesu jest stworzenie warunków do rozwoju gospodarczego obszaru LSR.

VII. Plan działania

Przedstawiony w załączniku nr 3 do LSR Plan działania zawiera szczegółowe wskazanie harmonogramu osiągania poszczególnych wskaźników produktu w trzech przedziałach czasowych (lata 2016-2018, 2019-2021 oraz 2022-2023).

Plan działania zakłada realizację LSR w trzech etapach : Etap I – od drugiej połowy 2016 do końca 2018 roku, Etap II – od początku 2019 do końca 2020 roku oraz Etap III – od początku 2021 roku do końca 2023 roku. Podział na poszczególne etapy wynika z wymogów unijnych nowej perspektywy finansowej na lata 2014-2020, wyznaczenie celów pośrednich na 2018 r. i celów końcowych na 2023 r. i powiązanie wyników z finansowymi karami i nagrodami (tzw. ramy wykonania). Szczegółowa informacja o planie działania LSR obejmująca harmonogram osiągania poszczególnych wskaźników LSR znajduje się w tabeli Plan działania stanowiącej załącznik do LSR. Etapy wdrożenia LSR będą podobne co do sposobu, sekwencji i intensywności działań, wzajemnie ze sobą powiązanych. Każdy z tych etapów będzie rozpoczynał się realizacją działań szkoleniowych i doradczych umożliwiających przyszłym wnioskodawcom zdobycie wiedzy niezbędnej do przygotowania dobrych wniosków. Przewiduję się zwiększoną intensywnością w I etapie wdrożenia LSR. W kolejnych etapach wydatkowanie środków LGD następować będzie sukcesywnie. Harmonogram naboru wniosków będzie uwzględniał gotowość potencjalnych beneficjentów do absorpcji dostępnych środków. Brane pod uwagę będzie dotychczasowe doświadczenie w realizacji projektów o podobnym charakterze oraz możliwości finansowe docelowych beneficjentów.

VIII. Budżet LSR

Lokalna Strategia Rozwoju Lokalnej Grupy Działania „Wszyscy Razem” będzie w latach 2014-2023 finansowana jedynie z funduszu PROW 2014-2020. Obszar objęty LSR zamieszkiwany jest przez 56 941 mieszkańców, w związku z czym maksymalne wsparcie na poddziałanie 19.2 „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” wynosi 1 925 000 euro, czyli 7 700 000 zł. Plan finansowy w zakresie poddziałania 19.2 przedstawiono w załączniku nr 4 do LSR.

Kwota przewidziana na realizację operacji w ramach poddziałania 19.3 „Przygotowanie i realizacja działań w zakresie współpracy z lokalną grupą działania” wynosi 350 000 zł i stanowi równowartość 5% kwoty przewidzianej na poddziałania 19.2.

Maksymalna kwota dofinansowania na poddziałanie 19.4 „Wsparcie na rzecz kosztów bieżących i aktywizacji” dla LSR współfinansowanej tylko z jednego EFSI, którym jest EFFROW wynosi 1 650 000 zł i taka kwota została na to poddziałanie ujęta w budżecie LGD „Wszyscy Razem”. Na działania związane z aktywizacją przewidziano 10% kwoty przeznaczonej na ww. poddziałanie, czyli 165 000 zł. W ramach realizacji LSR LGD „Wszyscy Razem” zaplanowano dwa cele ogólne. Na realizację pierwszego celu ogólnego „Kreowanie oraz wspomaganie rozwoju gospodarczego obszaru LSR” zaplanowano 50% kwoty przeznaczonej na poddziałanie 19.2, czyli 3 850 000 zł. W ramach tej kwoty wspierane będą operacje mające na celu tworzenie i utrzymanie miejsc pracy.

Na realizację drugiego celu ogólnego „Wzmacnianie kapitału mieszkańców i rozwój obszaru LSR” przeznaczono kwotę 4 220 000 zł, na co składa się pozostałe 50% kwoty przeznaczonej na wsparcie operacji realizowanych w ramach poddziałania 19.2 oraz 140 000 zł, które przeznaczone będą na realizację poddziałania 19.3 „Przygotowanie i realizacja działań w zakresie współpracy z lokalną grupą działania. W ramach drugiego celu ogólnego planuje się realizację dwóch projektów grantowych oraz dwóch projektów współpracy.

Lokalna Grupa Działania „Wszyscy Razem” wyznaczyła zasady premiowania projektów, w których wkład własny wnioskodawcy przekracza intensywność pomocy określoną w poszczególnych programach. Projekty takie uzyskują większą liczbą punktów w ocenie zgodności z lokalnymi kryteriami.

Budżet w podziale na poszczególne zakresy wsparcia przedstawiony został w załączniku nr 4 do LSR.

IX. Plan komunikacji

Cele ogólne działań informacyjno-promocyjnych

Celem działań informacyjno-promocyjnych Lokalnej Strategii Rozwoju jest wspieranie realizacji celów określonych w LSR przez zachęcenie beneficjentów, potencjalnych beneficjentów oraz mieszkańców obszaru LGD do korzystania z Funduszy Europejskich, dzięki dostarczeniu im informacji niezbędnych w procesie ubiegania się o środki unijne, motywowanie projektodawców i edukowanie w obszarze właściwej realizacji projektów oraz upowszechnianie efektów wykorzystania Funduszy Europejskich na obszarze LGD.

Celem ogólnym Planu Komunikacji Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2014-2020 jest promowanie LSR, zwłaszcza wśród mediów i ogółu mieszkańców LGD oraz rozpowszechnianie informacji o możliwościach wsparcia przewidzianych w Strategii wśród potencjalnych Beneficjentów, którzy będą mogli ubiegać się o przyznanie dotacji w ramach Funduszy Europejskich. Planowane działania mają wzbudzić zainteresowanie oraz zachęcić potencjalnych Beneficjentów do aplikowania o środki, zwiększając liczbę zrealizowanych inwestycji, a przez to wzmocnić konkurencyjność i atrakcyjność Lokalnej Grupy Działania. Celem działań jest też utrwalenie i pogłębienie akceptacji i przychylności mieszkańców obszaru Lokalnej Grupy Działania dla istnienia samych funduszy oraz skutków ich działania w gminach.

Ogólny cel planu komunikacji realizowany będzie poprzez następujące cele szczegółowe:

- informowanie i wsparcie beneficjentów w zakresie pozyskiwania środków w ramach LSR oraz w procesie realizacji projektów przez profesjonalną informację i pomoc w rozliczaniu projektów,
- budowanie pozytywnego wizerunku LSR wśród mieszkańców obszaru poprzez informowanie ich o możliwościach dofinansowania oraz o już zrealizowanych w ramach Strategii projektach i bezpośrednich korzyściach wynikających z ich realizacji,
- zwiększenie poziomu świadomości i wiedzy mieszkańców na temat korzyści z członkostwa w Unii Europejskiej dla gmin obszaru LGD,
- wzmocnienie pozytywnego wizerunku LGD jako obszaru efektywnie wykorzystującego szanse stwarzane przez członkostwo Polski w Unii Europejskiej,
- wzrost rozpoznawalności i świadomości istnienia Funduszy Europejskich poprzez promowanie skutków dotychczasowego wdrażania funduszy na obszarze LGD,
- utrwalenie spójnego systemu identyfikacji wizualnej LGD.

Powyższe cele zostaną osiągnięte poprzez intensywne, różnorodne i długofalowe działania informacyjno-promocyjne, których ważnym elementem będą kampanie:

- promocyjno – wizerunkowe, skierowane do mediów, ogółu społeczeństwa oraz dotychczasowych i potencjalnych Beneficjentów,
- informacyjne – adresowane do konkretnych grup potencjalnych Beneficjentów, uprawnionych do korzystania ze środków Unii Europejskiej.

Kampania promująca LSR składa się z dwóch typów działań komunikacyjnych przebiegających równolegle - informowaniu ogółu społeczeństwa, potencjalnych Beneficjentów i uczestników projektów oraz promowaniu Funduszy Europejskich jako marki wśród mieszkańców LGD, ze szczególnym

uwzględnieniem promocji dotychczasowych efektów realizowanych inwestycji.

Promowanie LSR, a tym samym Funduszy Europejskich wśród wszystkich grup docelowych Programu z terenu LGD będzie realizowane poprzez:

- przekazywanie szczególnych informacji o LSR w sposób prosty i zrozumiały dla wszystkich grup odbiorców komunikatu,
- skoncentrowanie się na podkreśleniu znaczenia Funduszy Europejskich oraz wskazanie dotychczas zrealizowanych inwestycji w ramach LSR ,
- stałe podkreślanie możliwości otrzymywania znacznej kwoty wsparcia na realizację projektów, stosowanie jednolitego systemu wizualizacji działań informacyjno-promocyjnych,
- wykreowanie wizerunku obszaru LGD jako obszaru potrafiącego w efektywny sposób zarządzać i wykorzystywać Fundusze Europejskie.

W kolejnych fazach promocji LSR będzie podkreślana aktywność instytucji i przedsiębiorców w pozyskiwaniu środków poprzez informowanie o liczbie wniosków i zrealizowanych inwestycjach ze środków Unii Europejskiej. Dla podkreślenia znaczenia Funduszy Europejskich pokazane będą mocne strony ich wdrażania, w tym dokonane porównania LGD z wynikami innych grup (dane dotyczące zrealizowanych inwestycji przy wsparciu ze strony środków unijnych).

Rozwój LGD podkreślany będzie również poprzez upowszechnianie licznych przykładów zrealizowanych lub realizowanych projektów oraz wynikających z nich korzyści dla różnych grup docelowych wraz z podawaniem do publicznej wiadomości wykazu Beneficjentów, tytułów projektów i przyznanych im kwot dofinansowania.

Grupy docelowe – krótka charakterystyka grup docelowych Planu Komunikacji

Beneficjenci (projektodawcy)

Beneficjenci (projektodawcy) – ta grupa dzieli się na dwie części – potencjalnych beneficjentów (potencjalnych projektodawców) oraz beneficjentów (projektodawców), którzy już realizują projekty dofinansowane ze środków Funduszy Europejskich:

Komunikat najbardziej rozbudowany i specjalistyczny, a jednocześnie istotnie aktywizujący, motywujący, pobudzający do działania.

Potencjalni beneficjenci LSR

Potencjalni beneficjenci – to do nich kierowany jest gros działań komunikacyjnych. Informacja kierowana do tych grup powinna mieć przede wszystkim charakter motywujący do składania wniosków. Opinia tej grupy na temat LSR będzie się kształtowała m.in. na podstawie kontaktów z punktami informacyjnymi, stanowiąc probierz skuteczności i przyjazności całego systemu informacji. Są to:

- a) Jednostki samorządu terytorialnego, w tym jednostki organizacyjne jst;
- b) Organizacje pozarządowe;
- c) Przedsiębiorcy (mikro, mali, średni);

- c) Jednostki turystyki, w tym uzdrowiska, hotele, instytucje sportu, turystyki i rekreacji;
- d) Placówki edukacyjne; szkoły i inne placówki;
- e) Kościoły i związki wyznaniowe;
- f) Podmioty tj. parki krajobrazowe, państwowe gospodarstwo leśne, lasy państwowe itp.;
- g) Spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe;
- h) Zakłady opieki zdrowotnej, domy i zakłady opieki społecznej;
- i) Jednostki otoczenia biznesu (organizacje zrzeszające przedsiębiorców, agencje rozwoju regionalnego, izby gospodarcze, przemysłowo – handlowe, jednostki sektora bankowego, fundusze poręczeń kredytowych i pożyczkowych);
- k) Inne.

Grupa defaworyzowana

Szczególne działania kierowane będą do zdiagnozowanej w LSR grupy defaworyzowanej, tj. młodych bezrobotnych osób. Planuje się ścisłą współpracę z PUP działającymi na terenie LGD w celu dotarcia z informacją o możliwości otrzymania dofinansowania z Funduszy Europejskich dla młodych ludzi, z podkreśleniem, iż są oni grupą najwyżej punktowaną w konkursach na podejmowanie lub rozwijanie działalności gospodarczej. Planuje się dotarcie do grupy defaworyzowanej poprzez rozwieszanie plakatów informacyjnych skierowanych bezpośrednio do grupy w instytucjach wymienionych powyżej. Organizowane będą również spotkania informacyjne w placówkach skupiających młodych ludzi (np. szkoły). Ponieważ komunikacja młodych ludzi opiera się przede wszystkim na mediach społecznościowych i Internecie, planowane jest aktywne wykorzystanie istniejącego już profilu LGD „Wszyscy Razem” na portalu społecznościowym www.facebook.com, na którym prezentowane będą aktualne wydarzenia, konkursy, wykonane projekty oraz przykłady projektów, które mogłyby być zrealizowane właśnie przez ludzi młodych, z wyraźnym podkreśleniem korzyści płynących z otrzymania unijnego dofinansowania. Będzie do zdecydowanie podejście innowacyjne do realizacji Planu Komunikacji, jak i całego LSR.

Planuje się również dotarcie do grupy defaworyzowanej za pośrednictwem Powiatowych Urzędów Pracy i wykorzystaniem ich bazy adresów e-mail potencjalnych wnioskodawców.

Ogół społeczeństwa

Ogół społeczeństwa – w nim kumulują się efekty komunikacyjne działań i zachowań wszystkich grup interesariuszy Funduszy Europejskich. Wizerunek LSR w oczach społeczeństwa, wspierany przez media, decyduje o pozytywnym lub nieprzychylnym klimacie społecznym wokół środków unijnych, polityki rozwojowej gmin, czy wreszcie samej Unii Europejskiej. Ponadto działania komunikacyjne adresowane będą również do mediów, partnerów społecznych i gospodarczych, instytucji zaangażowanych we wdrażanie LSR, decydentów i liderów, środowisk opiniotwórczych (artyści, kościoły i związki wyznaniowe, sportowcy, branża reklamowa itp.)

Analiza efektywności zastosowanych działań komunikacyjnych i środków przekazu

Planowana ewaluacja Planu Komunikacji oraz sprawozdawczość z prowadzonych działań informacyjno-promocyjnych

Ewaluacja Planu Komunikacji dokonywana będzie bezpośrednio przez LGD lub za pośrednictwem instytucji zaangażowanych we wdrażanie LSR. LGD na swoich stronach internetowych publikowała będzie ankiety pozwalające na zbadanie skuteczności docierania informacji o realizacji strategii do potencjalnych Beneficjentów. Pozostałe instytucje będą zamieszczały odnośnik do ankiety na swoich stronach internetowych. Przeprowadzone będzie też badania ankietowe wśród reprezentatywnej części grupy defaworyzowanej.

Ocena realizacji poszczególnych działań będzie dokonywana w oparciu o wskaźniki szczegółowo opisane w Planie Komunikacji. Działania komunikacyjne, które przynosić będą najmniejsze efekty i skutkowały niemożnością osiągnięcia założonych wskaźników będą korygowane (np. prostszy i jaśniejszy przekaz) lub zastępowane działaniami, które wg analiz przynosić będą najlepsze efekty. Szczegółowe kryteria oraz sposób ewaluacji, został przedstawiony w rozdziale XI.

Opis wniosków/opinii zebranych podczas działań komunikacyjnych, sposobu ich wykorzystania w procesie realizacji LSR.

W planie komunikacji przewidziane są działania mające na celu pozyskanie informacji o funkcjonowaniu LGD i realizacji LSR. Dane będą zbierane w formie informacji zwrotnej nt. oceny jakości pomocy świadczonej przez LGD pod kątem konieczności przeprowadzenia ewentualnych korekt w tym zakresie (np. dodatkowego przeszkolenia osób udzielających pomocy, np. w zakresie komunikacji interpersonalnej). Dodatkowe informacje zbierane będą podczas działań informacyjnych o zasadach i efektach LSR skierowane do potencjalnych wnioskodawców oraz mieszkańców. Pozyskane w ten sposób informacje zostaną wykorzystane do aktualizacji LSR, procedur oraz ewentualnej zmiany funkcjonowania poszczególnych organów LGD czy biur. W sytuacji zaistnienia problemów z wdrażaniem LSR, a także potencjalnego pojawienia się sytuacji niesatysfakcjonującej akceptacji społecznej wdrożone zostaną następujące środki zaradcze:

Zagrożenie	Środki zaradcze
Duża liczba gmin zaangażowanych w działania informacyjno-promocyjne, co może prowadzić do trudności w komunikacji	Wprowadzenie jasnych zasad podziału pomiędzy działaniami typowo promocyjnymi a informacyjnymi.
Brak zaufania do instytucji zajmującej się Funduszami i przekonanie o ich niedostępności	Bezpośrednie kontakty mieszkańców z przedstawicielami instytucji odpowiedzialnych za LSR Szkolenia dla beneficjentów
Wykorzystywanie kwestii funduszy do celów politycznych	Wzajemna kontrola instytucji i gmin zaangażowanych w LSR
Brak zrozumienia przekazu przez mieszkańców, beneficjentów i potencjalnych beneficjentów	Formułowanie komunikatów w sposób spójny i przejrzysty.

Tabela nr 6 „Środki zaradcze”, źródło: opracowanie własne.

Wyniki działań realizowanych w ramach Planu Komunikacji będą upubliczniane za pomocą internetowych środków przekazu. Raporty i zestawienia będą na bieżąco pojawiały się na stronie internetowej LGD, jak również na stronach poszczególnych gmin. Na stronach gmin zamieszczany będzie komunikat odsyłający odbiorców do strony LGD.

X. Zintegrowanie

Cele ogólne i szczegółowe sformułowane w trakcie opracowywania Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Wszyscy Razem” zostały przeanalizowane pod kątem ich zgodności z celami strategicznymi określonymi w innych dokumentach strategicznych, Strategia rozwoju lokalnego powiatu grójeckiego na lata 2004 – 2020, Strategia Rozwoju Powiatu Przysuskiego, Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020 oraz trzema celami przekrojowymi PROW 2014-2020. Dokonana analiza znalazła odzwierciedlenie w doborze celów i przedsięwzięć LSR.

Sposób, w jaki cele LSR uzupełniają inne strategiczne działania na obszarze nią objętym oraz wykazują kompatybilność z celami tych strategii, wykazano w tabeli nr 6.

Cele szczegółowe LSR LGD „Wszyscy Razem”	Strategia rozwoju lokalnego powiatu grójeckiego na lata 2004 – 2020	Strategia Rozwoju Powiatu Przysuskiego	Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020	PROW Cele przekrojowe i zidentyfikowane potrzeby
Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości	Priorytet 1. Wspieranie powstawania miejsc pracy wysokiej jakości Cel 3.2. Kształtowanie postaw przedsiębiorczych młodzieży	Cel operacyjny 1.4. Zmniejszenie stopy bezrobocia Cel operacyjny 3.3. Rozwój sektora małych i średnich przedsiębiorstw	Kierunki działań: 1.3. Wzrost zatrudnienia w regionie i przeciwdziałanie bezrobociu 2.1. Rozwój MSP oraz wzrost ich innowacyjności i konkurencyjności 4.3. Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich	Cel przekrojowy „Innowacyjność” P09. Tworzenie możliwości zatrudnienia poza rolnictwem bez zmiany miejsca zamieszkania
Rozwój infrastruktury oraz promocja obszaru LSR	Cel 2.1. Modernizacja i utrzymanie infrastruktury komunikacyjnej Cel 2.4. Modernizacja i utrzymanie infrastruktury edukacyjnej, infrastruktury upowszechniania kultury i sportu Cel 1.3: Rozwój turystyki powiatu grójeckiego przez wdrażanie systemu współpracy, promocji i informacji turystycznej Cel 4.2. Nowa oferta sportowa i rekreacyjna	Cel strategiczny 4. Zwiększenie atrakcyjności turystycznej powiatu	Kierunki działań: 10.1 Budowa i rozwój infrastruktury społecznej 5.3. Promocja i zwiększanie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej regionu w oparciu o walory środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego 5.4. Kształtowanie tożsamości regionu oraz kreowanie i promocja	Cel przekrojowy „Ochrona środowiska” P10. Rozwój infrastruktury technicznej i społecznej na obszarach wiejskich
Podnoszenie kapitału mieszkańców wraz z ochroną środowiska	Cel 2.1: Aktywizacja i wzmacnianie organizacyjne organizacji pozarządowych	Cel operacyjny 1.8. Stymulacja działalności kulturalnej i sportowej	Kierunki działań: 5.1. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego i integracji regionalnej 5.4. Kształtowanie tożsamości regionu oraz kreowanie i promocja jego produktu;	Cel przekrojowy „Ochrona środowiska”, „Przeciwdziałanie zmianom klimatu” P11. Aktywizacja mieszkańców obszarów wiejskich i wykorzystanie potencjałów endogenicznych na rzecz rozwoju lokalnego

Tabela nr 6 „Porównanie i wykazanie spójności celów i założeń LSR z innymi dokumentami planistycznymi”,
źródło: opracowanie własne

LGD „Wszyscy Razem” w celu kompleksowej realizacji założonych w LSR celów i przedsięwzięć zaplanowała je przy udziale przedstawicieli trzech sektorów: gospodarczego, publicznego, społecznego oraz

mieszkańców. Większość przedsięwzięć realizowana będzie przy udziale przedstawicieli różnych sektorów i branż gospodarki.

W ramach realizacji celu szczegółowego 1.1 dojdzie do integracji minimum 3 branż działalności gospodarczej. W ramach naboru na operacje polegające na tworzeniu lub rozwoju inkubatorów przetwórstwa lokalnego produktów rolnych, który uwzględniony jest w Harmonogramie LGD, dojdzie do zintegrowania trzech branż działalności gospodarczej – sektora rolnictwa, sektora handlu oraz sektora transportu. Podmioty prowadzące działalność rolniczą (np. uprawa jabłek lub papryki, które są jednocześnie lokalnymi zasobami) będą mogły przetwarzać wytworzone przez siebie produkty dzięki udostępnionej odpowiedniej infrastrukturze.

Inkubator przetwórstwa lokalnego może zatrudniać specjalistów, aby służyli pomocą od strony prawnej (np. pomoc w uzyskiwaniu certyfikatów), technologicznej oraz marketingowej, może być też wyposażony w narzędzia informatyczne potrzebne do sprzedaży i dystrybucji produktów rolnych. Rozwijać się będzie mogła tu zatem kolejna gałąź gospodarki narodowej – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.

Wyprodukowane i przetworzone produkty będą trafiać do przedsiębiorców zajmujących się handlem i dystrybucją, a to umożliwi włączenie się podmiotów zajmujących się transportem. Ich działalność skupiać się będzie na dostarczeniu finalnego produktu do odbiorców pośrednich bądź ostatecznych.

Stworzenie inkubatora umożliwi również zintegrowanie zasobów – upraw jabłek oraz upraw papryki, które będą mogły być przetwarzane i kierowane do dalszej dystrybucji w ramach jednego inkubatora, co znacznie obniży koszty przetwórstwa i ostatecznie wpłynie na konkurencyjność ceny produktu finalnego na rynku.

Również w ramach realizacji celu szczegółowego 2.1 „Rozwój infrastruktury oraz promocja obszaru LSR” następowało będzie zintegrowanie kilku branż działalności gospodarczej. W realizację celu zaangażowane będą podmioty gospodarcze zajmujące się administracją publiczną oraz polityką gospodarczą i społeczną oraz podmioty realizujące działalność gospodarczą w zakresie związanym z turystyką, rozrywką i rekreacją.

Rozwój infrastruktury poza zintegrowaniem wielu branż zapewnia też zintegrowanie sektorów. W realizację większości przedsięwzięć realizowanych w ramach LSR LGD „Wszyscy Razem” zaangażowane będą podmioty publiczne oraz prowadzące działalność gospodarczą. Powstała w ramach celu szczegółowego 2.1 infrastruktura służyć będzie mieszkańcom LGD. Przyczyni się zatem z jednej strony do rozwoju przedsiębiorczości w regionie, jak i do wykorzystania lokalnych zasobów oraz podniesienia kapitału i zadowolenia mieszkańców.

W realizację celu szczegółowego 2.2 „Podnoszenie kapitału mieszkańców oraz promocja LSR” również zaangażowane będą różne sektory. Sektor publiczny (np. gmina w ramach projektu grantowego) odpowiedzialny będzie za organizację projektu (warsztatów, eventy, wydarzenia wspierającego podnoszenie kapitału mieszkańców bądź promocję obszaru LSR), sektor gospodarczy zaś będzie podwykonawcą niektórych zadań (np. druk plakatów lub ulotek, wynajem namiotów itp.), sektor społeczny – mieszkańcy będzie zarówno odbiorcą tych działań (podnoszenie kapitału społecznego) jak i pośrednim ich beneficjentem (promocja obszaru i jego walorów pozytywnie wpłynie na jakość życia mieszkańców). Reasumując, Lokalna Strategia Rozwoju LGD „Wszyscy Razem” integruje minimum cztery branże działalności gospodarczej, nawet w odniesieniu tylko do jednego celu szczegółowego.

XI. Monitoring i ewaluacja

Monitoring i ewaluacja własna (ocena sukcesu projektu) to kwestia fundamentalna dla każdego projektu. Przy tak długim procesie jego wdrażania nawet przy zastosowaniu tak rozbudowanego procesu tworzenia istnieje zawsze możliwość popełnienia błędu. Monitoring pozwala na ograniczenie ryzyka poprzez informację o stopniu wdrażania LSR i pozwala na działania zapobiegawcze tj. ewaluację LSR. Ewaluacja ma na celu dostosowanie LSR do realnych oczekiwań mieszkańców obszaru LGD, które mogą pojawić się podczas długiego okresu wdrażania LSR. Takie działanie umożliwia ograniczenie ryzyka i pozwala w krótkim czasie zapobiec negatywnym zdarzeniom. Procedury dotyczące tych działań przedstawione są w załączniku nr 2 do LSR.

XII. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

Lokalna Grupa Działania „Wszyscy Razem” w piśmie znak LGD/01/2015 z dnia 30 października 2015r. poinformowała Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w Warszawie o przeprowadzeniu analizy LSR pod kątem spełnienia kryteriów kwalifikujących do strategicznej oceny oddziaływania na środowisko oraz o wynikach tejże analizy, które wskazują na odstępstwo od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Opracowywana Lokalna Strategia Rozwoju w ramach RLKS ma stanowić instrument realizacji założeń Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do roku 2020 poprzez wykorzystanie środków unijnych z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Opracowywana Lokalna Strategia Rozwoju jest zgodna ze Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego Do Roku 2020 przyjętą przez Sejmik Województwa Mazowieckiego.

Przepisy ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U.2013.1235 z późn. zm.), dalej: ustawa, określają, jakie dokumenty wymagają przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Zgodnie z art. 46 pkt 1 przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymagają projekty koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, planów zagospodarowania przestrzennego oraz strategii rozwoju regionalnego, w których definicję wpisuje się Lokalna Strategia Rozwoju LGD „Wszyscy Razem”.

Uznając, że Lokalna Strategia Rozwoju dla obszaru działania LGD „Wszyscy Razem” w okresie programowania 2014-2020 będzie stanowić instrument realizacji założeń Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego Do Roku 2020 poprzez wykorzystanie m.in. środków unijnych oraz będzie dotyczyć wyłącznie niewielkich modyfikacji przyjętego już dokumentu, tj. uszczegółowienie dokumentu „Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego Do Roku 2020”, odstąpiono od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, o którym mowa w art. 48 ustawy.

Za pozytywnym rozpatrzeniem wniosku o uzgodnienie o odstąpieniu od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko przemawiały następujące fakty:

- Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego Do Roku 2020 została poddana procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko z opinią RDOŚ i PWIS,
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, na podstawie, którego przygotowana i realizowana jest Lokalna Strategia Rozwoju LGD „Wszyscy Razem” również został poddany procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko z opiniowaniem przez GDOŚ i GIS,
- przygotowanie Lokalnych Strategii Rozwoju według instrumentu RLKS w okresie programowania 2014-2020 jest uszczegółowieniem powyższych dokumentów dla określonych obszarów.

Uszczegółowienie polegało będzie na wskazaniu możliwych do realizacji zadań zgodnie z wytycznymi odnoszącymi się do perspektywy finansowej 2014-2020, wskazanymi w PROW 2014-2020, zgodnymi z ustawą z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz.U.2015.378) oraz rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz.U.2015.1570).

Zadania wdrażane zarówno przez beneficjentów, jak i samą LGD będą realizowane w sposób taki, by nie zagrażały zdrowiu i życiu ludzi oraz środowisku naturalnemu. Nie przewiduje się oddziaływań skumulowanych i transgranicznych.

Działania takie jak inwestycje infrastrukturalne, modernizacyjne, rewitalizacyjne ze względu na swój charakter, będą obowiązkowo poddane niezbędnym wymaganiom prawem procedurom, np. uzyskanie niezbędnych pozwoleń (na budowę, na wykonanie prac konserwatorskich), w związku z czym inwestycje te będą podlegały procesom uzgadniania z organami uprawnionymi do wydawania takich decyzji/opinii, co wyeliminuje wystąpienie negatywnego wpływu np. na zachowanie dziedzictwa kulturowego czy na środowisko przyrodnicze.

Realizacja niektórych przedsięwzięć (części kierunków wsparcia projektów) wyznaczonych w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju wymagała będzie przeprowadzenia procedury administracyjnej zakończonej uzyskaniem decyzji określającej środowiskowe uwarunkowania realizacji przedsięwzięcia.

Wobec powyższego przyjąć należy, iż realizacja projektów w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Wszyscy Razem”, będzie zgodna z obowiązującymi wymogami dotyczącymi ochrony środowiska.

Każdy projekt starający się o dofinansowanie musi zgodnie z prawem przejść osobną, indywidualną procedurę badania jego wpływu na środowisko w ramach m.in. opracowania Raportów oddziaływania na środowisko, które badają wpływ konkretnego przedsięwzięcia na zdrowie, życie ludzi i na środowisko.

Ze względu na brak szczegółowych parametrów przedsięwzięć inwestycyjnych, takich jak ich lokalizacja, typ oraz skala czy też powierzchnia zabudowy inwestycji, nie jest możliwe wykonanie szczegółowej oceny oddziaływania na środowisko. Z tego względu niemożliwa jest również pełna kwantyfikacja oddziaływań.

W szczególności realizacja każdego przedsięwzięcia zostanie poprzedzona postępowaniem zapewniającym wybór najkorzystniejszych dla środowiska wariantów lokalizacyjnych i technicznych, a także wskazaniem właściwych zabezpieczeń środowiska. Ograniczanie oddziaływań na środowisko przyrodnicze oraz warunki życia ludzi winno być prowadzone również w fazie budowy i późniejszej eksploatacji ewentualnych inwestycji.

W opinii Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie przekazanej w piśmie znak WOŚ-I.410.811.2015.JD z dnia 25 listopada 2015 r., nie jest konieczne przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla Lokalnej Strategii Rozwoju Lokalnej Grupy Działania „Wszyscy Razem”.

Wykaz wykorzystanej literatury

- Strategia rozwoju lokalnego powiatu grójeckiego na lata 2004 – 2020
- Strategia Rozwoju Powiatu Przysuskiego
- Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020
- Dane Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego w latach 2005-2013
- Dane Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku
- Dane Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 roku
- Baza NGO Stowarzyszenia
- Problematyka organizacji pozarządowych jako usługodawców dla młodzieży na rynku pracy,
Jadwiga Werbanowska

Procedura aktualizacji Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Wszyscy Razem”

Zmiana LSR w wyniku procedury aktualizacji LSR odbywa się w trybie określonym w Statucie LGD. Celem procedury jest sformalizowanie procesu dokonywania korekt w LSR, by zapewnić jak najszerszy udział partnerów LGD i wszystkich mieszkańców obszaru oraz dostosowanie zapisów LSR do wymogów prawnych, aktualizacji danych dotyczących obszaru, korekta zapisów wynikająca z ewaluacji. Proces wdrażania i aktualizacji odbywa się z jak najszerszym udziałem partnerów LGD i wszystkich mieszkańców obszaru. Wszystkie działania LGD dotyczące wdrażania LSR są jawne. LGD monitoruje na bieżąco wdrażanie LSR. Aktualizacja LSR nie powinna być dokonywana częściej niż raz w roku, ale dopuszcza się nadzwyczajne okoliczności wprowadzania dodatkowych korekt. Wsparcie administracyjne związane z aktualizacją LSR zapewnia biuro LGD. Niezależnie od działań inicjowanych przez LGD LSR podlega aktualizacji każdorazowo w celu dostosowania do Wytocznych IZ wydawanymi w celu zapewnienia zgodności sposobu realizacji LSR z przepisami UE w zakresie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność, a także w celu zapewnienia jednolitego i prawidłowego wykonywania przez LGD zadań związanych z realizacją LSR określonych w tych przepisach oraz w przepisach o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności. Wnioski w sprawie zmian zapisów w LSR mogą zgłaszać: członkowie LGD, organy Stowarzyszenia oraz mieszkańcy obszaru na terenie którego realizowana jest LSR. Wnioski w sprawie aktualizacji LSR rozpatrywane są przez Zarząd LGD nie później niż w kwartale w którym zostały zgłoszone. Zarząd dokonuje potrzebnych analiz do wprowadzania zmian w LSR. Analizy te wykonywane są na bieżąco w ramach ciągłego monitoringu: analizy zgłaszanych do LGD wniosków, analizy otoczenia prawnego związanego z funkcjonowaniem LGD i wdrażaniem LSR oraz analizy uchwał organów Stowarzyszenia wnioskujących o zmiany, korzystając przy tym w razie szczególnie skomplikowanych spraw z zewnętrznego wsparcia eksperckiego.

Procedury dokonywania ewaluacji i monitoringu Lokalnej Strategii Rozwoju Lokalnej Grupy Działania
„Wszyscy Razem”

PROCEDURA MONITORINGU

- *regularne raporty monitoringowe z postępów we wdrażaniu LSR*

- raport po każdym naborze porównujący wyniki naboru do założeń LSR (celów, przedsięwzięć, budżetu i harmonogramu czasowego): liczbę i rodzaj zgłoszonych operacji, ilość operacji zatwierdzonych i operacji odrzuconych, stopień wykorzystania środków. Raporty te są podawane do publicznej wiadomości na stronie internetowej.
- roczny raport (sporządzany w IV kwartale roku) biorący pod uwagę zrealizowane operacje (na podstawie informacji od wnioskodawców) w stosunku do wskaźników produktu i realizacji LSR, określający procentowo stopień realizacji (budżetu i wskaźników).

- *regularne ankiety i ich analiza*

- ankiety dla wnioskodawców: każdy wnioskodawca wypełnia po naborze ankietę oceniającą: procedurę składania i oceny wniosków, szczególnie pod kątem klarowności, jawności, przejrzystości, dostosowanie założeń LSR do swoich potrzeb merytorycznych, w tym kryteria oceny. Sporządzona jest analiza ankiet po dwóch rocznych naborach. Każdy wnioskodawca wypełnia również ankietę po rozliczeniu swojego projektu oceniającą całociowy przebieg procedur związanych z operacją.
- ankiety powszechne raz na dwa lata: raz na dwa lata, przed procedurą ewaluacji przygotowywana jest ankietą powszechna dla mieszkańców mająca na celu ocenić zarówno procedury (jawność, łatwość korzystania, przejrzystość) jak i merytoryczne dostosowanie LSR do potrzeb (kryteria oceny, tematy i kategorie preferowanych operacji, dostępny budżet na operację).

- *informacja zwrotna otrzymana podczas spotkań informacyjnych i szkoleniowych dla mieszkańców*

- spotkania opisane w planie komunikacyjnym będą okazją do otrzymania informacji zwrotnej od zainteresowanych mieszkańców co do przejrzystości procedur i prawidłowości założeń LSR

- *zgłaszanie uwag mieszkańców*

- punkt informacyjno-konsultacyjny przyjmuje na bieżąco uwagi wpływające od mieszkańców i przygotowuje raz na miesiąc raport przekazywany Dyrektorowi Biura oraz Zarządowi.

- *rozpowszechnianie informacji o postępach*

- wszystkie raporty przygotowywane są przez Biuro i przekazywane do Zarządu w terminie 14 dni.

- raporty roczne (merytoryczne z działalności, finansowe, oraz z monitoringu realizacji LSR) jak również

ankiety i ich wyniki :

- upowszechniane są na stronie LGD,
- prezentowane corocznie na sesjach Rady Gminy w każdej gminie członkowskiej,
- prezentowane są corocznie na Walnym Zebraniu Członków, na które zaprasza się media lokalne.

PROCEDURA EWALUACJI

Ewaluacja dotyczyć będzie nie tylko działań bezpośrednio związanych z realizacją LSR (celów LSR i przedsięwzięć zmierzających do ich realizacji), ale również samej LGD, w tym:

- funkcjonowania biura i jego pracowników,
- funkcjonowania organów LGD,
- jakości i efektywności stosowanych procedur, przepływu informacji czy sprawności podejmowania decyzji.

Instrumenty dotyczące ewaluacji działań oraz jakości i efektywności procedur i przepływu informacji są częściowo opisane w procesie monitoringu i aktualizacji. Należą do nich przygotowywane przez Biuro LGD:

- raporty monitoringowe po każdym naborze i raporty roczne,
- ankiety dla wnioskodawców po każdym naborze i przy rozliczaniu projektów,
- ankiety powszechne co dwa lata,
- informacja zwrotna ze spotkań informacyjnych,
- działalność punktu informacyjno-konsultacyjnego (raporty miesięczne).

Instrumenty dotyczące ewaluacji funkcjonowania biura i pracowników obejmują:

- coroczną ewaluację przez dyrektora Biura wyników pracy pracowników biura obejmującą rozmowę ewaluacyjną, oszacowanie osiągniętych w ciągu roku wyników pracy i pisemny plan na przyszły rok. Dyrektor przedstawia wyniki ewaluacji Zarządowi,
- coroczną ewaluację przez Zarząd wyników pracy dyrektora Biura.

Instrumenty dotyczące ewaluacji organów LGD, w szczególności Zarządu i Rady obejmują:

- coroczną kontrolę prawidłowości funkcjonowania, działalności i finansów przez Komisję Rewizyjną,
- przedstawienie sprawozdania Komisji Rewizyjnej na corocznym Walnym Zebraniu.

Na podstawie tych wszystkich elementów przeprowadzana jest raz na dwa lata ewaluacja całościowa działań i funkcjonowania LGD.

Raport ewaluacyjny przygotowuje Biuro LGD lub zakontraktowani eksperci o ile środki budżetowe na to pozwolą. Raport ewaluacyjny zawiera:

- postęp w realizacji LSR w stosunku do założeń (mierzony wg określonych ilościowo wskaźników produktu przedsięwzięć, wskaźników realizacji przedsięwzięć i stopnia wykorzystania budżetu),
- podsumowane wyniki przeprowadzanych raz na dwa lata ankiet powszechnych które muszą zawierać m.in. odpowiedź na pytanie dotyczące jawności i przejrzystości procedur, dostosowania LSR do potrzeb lokalnych, oraz oceny realizacji wskaźników oddziaływania przez mieszkańców,

- podsumowane wyniki ankiet dla wnioskodawców oceniające procedury jak również prawidłowe funkcjonowanie Rady,
- podsumowanie ilości odwołań od decyzji Rady, powodów i wyników odwołań,
- podsumowanie wyniki pracy punktu informacyjno-konsultacyjnego,
- podsumowane wyniki ewaluacji pracy pracowników i kierownika Biura,
- sprawozdania Komisji Rewizyjnej.

Zarząd LGD z pomocą ekspertów zewnętrznych analizuje wyniki raportu i proponuje ewentualne korekty w procedurach lub sposobach funkcjonowania. Udział ekspertów zewnętrznych pozwoli podnieść wartość oceny (spojrzenie z boku). Zarząd przedstawia wyniki ewaluacji na Walnym Zebraniu, które je opiniuje. Pozwoli to na stałe podnoszenie jakości usług i stosowanych procedur.

Plan działania wskazujący harmonogram osiągnięcia poszczególnych wskaźników produktu

CEL OGÓLNY	Lata	2016-2018			2019-2021			2022-2023			RAZEM 2016-2023		Program	Poddziałanie/ zakres Programu
	Nazwa wskaźnika	wartość	%	Planowane wsparcie w PLN	Wartość	%	Planowane wsparcie w PLN	wartość	%	Planowane wsparcie w PLN	Razem	Razem		
Cel szczegółowy 1.1 Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości													PROW	
Przedsięwzięcie 1.1.1	Liczba zrealizowanych operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	21 szt.	100	1 050 000	10 szt.	100	500 000	0 szt.	0	0	31 szt.	1 550 000	PROW	LSR realizacja
Przedsięwzięcie 1.1.2	Liczba zrealizowanych operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	0	0	0	1szt.	100	439 000	0	0	0	1szt.	439 000	PROW	Inkubator
		2 szt.	15	300 000	11 szt.	85	1 561 000	0	0	0	1 3 szt.	1 861 000	PROW	LSR realizacja
Razem cel szczegółowy 1.1		1 350 000			2 500 000		0		3 850 000					

Razem cel ogólny nr 1				1 350 000			2 500 000			0			3 850 000		
CEL OGÓLNY nr 2															
Cel szczegółowy 2.1 Rozwój infrastruktury oraz promocja obszaru LSR															
Przedsięwzięcie 2.1.1 Przedsięwzięcie 2.1	Liczba nowych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej lub liczba przebudowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	10	77	1 400 000	3	23	370 787				13szt	1 770 787	PROW	Realizacja LSR Konkurs	
		20 szt.	100	295 126	0 szt.	0	0	-	-	-	20 szt.	295 126	PROW	Grant	
		0	0	0	1 szt.	100	100 000				1 szt.	100 000	PROW	Projekt współpracy	
Przedsięwzięcie 2.1.2	Liczba promowanych zasobów i produktów lokalnych	0	0	0	4 szt.	100	513 000	-	-	-	4 szt.	513 000	PROW	Realizacja LSR	
		1	100	30 000,00	0	0	0	0	0	0	1 szt.	30 000	PROW	Aktywizacja	
Razem cel szczegółowy 2.1				1 725 126			983 787			-		2 708 913			
Cel szczegółowy 2.2 Podnoszenie kapitału mieszkańców wraz z ochroną środowiska															
Przedsięwzięcie 2.2.1	Liczba wydarzeń / imprez	12	100	550 631	0	0	0				12 szt.	550 631	PROW	Realizacja LSR Konkurs	
		0	0	0	10 szt.	100	250 000	-	-	-	10 szt.	250 000	PROW	Grant	

	Liczba zrealizowanych operacji obejmujących wyposażenie mające na celu szerzenie lokalnej kultury i dziedzictwa lokalnego	0	0	0	10	100	470 456				10	470 456	PROW	Realizacja LSR Konkurs
		3 szt.	100	20 000	0	0	0				3 szt.	20 000	PROW	Aktywizacja (ulotki , broszury, materiały promocyjne)
	Liczba spotkań / wydarzeń adresowanych do mieszkańców	10 szt.	50	30 000	10 szt.	50	25 000	5 sz.	100	30 000	20 szt.	85 000	PROW	Aktywizacja
	Liczba konferencji / targów/ prezentacji (odbywających się poza terenem LGD) z udziałem przedstawicieli LGD	2 szt.	67	20 000	1 szt.	33	10 000	-	-	-	3 szt.	30 000	PROW	Aktywizacja
	Liczba zrealizowanych projektów współpracy	0	0	0	2	100	250 000				2 szt.	250 000	PROW	Projekt współpracy
Razem cel ogólny 1				1 350 000			2 500 000			-			3 850 000	
Razem cel ogólny 2				2 345 757			1 989 243			30 000			4 365 000	
Razem LSR				3 695 757			4 489 243			30 000			8 215 000	
Razem planowane wsparcie na przedsięwzięcia dedykowane tworzeniu i utrzymaniu miejsc pracy w ramach poddziałania Realizacja LSR PROW													50 % budżetu	
													Poddziałania 19.2 Realizacja LSR	

Budżet LSR LGD „Wszyscy Razem” w podziale na poszczególne EFSI i zakresy wsparcia

Zakres wsparcia	Wsparcie finansowe (PLN)	
	PROW	Razem EFSI
Realizacja LSR (art. 35 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 1303/2013)	7 700 000	7 700 000
Współpraca (art. 35 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 1303/2013)	350 000	350 000
Koszty bieżące (art. 35 ust. 1 lit. d rozporządzenia nr 1303/2013)	1 485 000	1 485 000
Aktywizacja (art. 35 ust.1 lit. e rozporządzenia nr 1303/2013)	165 000	165 000
Razem	9 700 000	9 700 000

Plan finansowy LSR LGD „Wszyscy Razem” w zakresie poddziałania 19.2 PROW 2014-2020

	Wkład EFRROW	Budżet państwa	Wkład własny będący wkładem krajowych środków publicznych	RAZEM
Beneficjenci inni niż jednostki sektora finansów publicznych	3 117 870	1 782 130		4 900 000
Beneficjenci będący jednostkami sektora finansów publicznych	1 781 640		1 018 360	2 800 000
Razem	4 899 510	1 782 130	1 018 360	7 700 000

PLAN KOMUNIKACJI

Na realizację Planu Komunikacji przeznaczają się środki przewidziane w ramach Aktywizacji LSR w kwocie 165 000 zł w okresie realizacji LSR zgodnie z poniższym zestawieniem:

TERMIN	CEL KOMUNIKACJI	NAZWA DZIAŁANIA KOMUNIKACYJNEGO	ADRESACI DZIAŁANIA KOMUNIKACYJNEGO	ŚRODKI PRZEKAZU	WSKAŹNIKI	PLANOWANE EFEKTY
2016 r.	Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o LSR, jej głównych celach, zasadach przyznawania oraz typach projektów, które będą miały największe szanse wsparcia budżetu LSR.	Kampania informacyjna na temat głównych założeń LSR na lata 2014-2020	Wszyscy potencjalni wnioskodawcy, ogół społeczeństwa grupa defaworyzowana.	Artykuły w prasie, ogłoszenia, informacja na stronach i internetowych i portalach społecznościowych.	- 4 art. w prasie - 50 ogłoszeń - 2 informacje na stronach internetowych i portalach społecznościowych	Poinformowanie 20% lokalnej społeczności o zasadach i realizacji LSR
		Kampania informacyjna na temat głównych założeń LSR na lata 2014-2020	Wszyscy mieszkańcy LGD	Ulotki i plakaty	3000 ulotek 200 plakatów	Poinformowanie 40% lokalnej społeczności o zasadach i realizacji LSR
		Kampania informacyjna na temat głównych założeń LSR na lata 2014-2020	Wszyscy mieszkańcy LGD	Stoiska wystawiennicze podczas imprez kulturalno promocyjnych.	- 5 stoisk	Poinformowanie 20% lokalnej społeczności o zasadach i realizacji LSR
		Kampania informacyjna na temat głównych założeń LSR na lata 2014-2020	Wszyscy mieszkańcy LGD	Artykuły w prasie lokalnej- informacje o założeniach LSR	3 art. w prasie lokalnej – Ziemia Przysuska/echo dnia i okolica	Poinformowanie 20% lokalnej społeczności o zasadach i realizacji LSR
		Spotkanie dotyczące Zasad oceniania i wyboru projektów przez LGD	Wszyscy potencjalni wnioskodawcy, grupa defaworyzowana	Spotkania informacyjne	10 spotkań informacyjnych	50% osób uczestniczących w każdym spotkaniu, uzyskanie wiedzy z zakresu pozyskiwania środków w ramach LSR.

2017 r.	Uzyskanie informacji zwrotnej nt. oceny jakości pomocy świadczonej przez LGD pod kątem konieczności przeprowadzenia ewentualnych korekt w tym(np. dodatkowego przeszkolenia osób udzielających pomocy)	Badanie satysfakcji wnioskodawców LGD dotyczących jakości pomocy świadczonej przez LGD na etapie przygotowania wniosków o przyznanie pomocy.	Wszyscy potencjalni wnioskodawcy	Ankiety monitorujące	- 20 % wnioskodawców zadowolonych z doradztwa	Zwrot ankiet na poziomie minimum 50 % .Raport z badania satysfakcji udzielonego doradztwa
		Spotkania dotyczące naboru wniosków w ramach rozwijania działalności gospodarczej, grantów oraz podnoszenia kapitału mieszkańców wraz z ochrona środowiska przez LGD.	Wszyscy potencjalni wnioskodawcy, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy	Spotkania informacyjne	- 9 spotkań informacyjnych	50% osób uczestniczących w każdym spotkaniu podniesie wiedzę z zakresu pozyskiwania środków w ramach LSR
		Organizacja wydarzeń promocyjnych obszaru LGD oraz aktywizacja społeczności lokalnej	Wszyscy potencjalni wnioskodawcy w tym szczególności mieszkańcy obszaru LSR	Udział w dożynkach , kongresach promujących produkt Lokalny, warsztaty praktyczne z zakresu uwarunkowań turystycznych obszaru LGD	-3 wydarzenia	Poinformowanie 20% lokalnej społeczności o zasadach i realizacji LSR
2018 rok	Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o LSR, jej głównych celach, zasadach przyznawania oraz typach projektów, które będą miały największe szanse wsparcia budżetu LSR oraz o dotychczas zrealizowanych działaniach.	Badanie satysfakcji wnioskodawców LGD dotyczących jakości pomocy świadczonej przez LGD na etapie przygotowania wniosków o przyznanie pomocy.	Wszyscy potencjalni wnioskodawcy	Ankiety oceniające poziom zadowolenia z działań informacyjnych i doradczych	Zwrot ankiet na poziomie minimum 50 % .Raport z badania satysfakcji udzielonego doradztwa	- 20 % wnioskodawców zadowolonych z doradztwa

		Spotkania dotyczące naboru wniosków w ramach rozwijania działalności gospodarczej	Wszyscy potencjalni wnioskodawcy, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy	Spotkania informacyjne	- 2 spotkania	50% osób uczestniczących w każdym spotkaniu podniesie wiedzę z zakresu pozyskiwania środków w ramach LSR
		Wydarzenia promujące obszar LGD	Wszyscy mieszkańcy LGD	Venty, imprezy okolicznościowe, informacja na stronach internetowych i portalach społecznościowych	- 3 venty -3 imprezy - 3 informacje na stronach internetowych i portalach społecznościowych	Poinformowanie 20% lokalnej społeczności o zasadach i realizacji LSR
		Wydanie broszury promującej obszar LSR	Wszyscy mieszkańcy LGD	Broszura promująca	150 szt.	Poinformowanie 20% lokalnej społeczności o obszarze LSR
2019 r.	Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o LSR, jej głównych celach, zasadach przyznawania oraz typach projektów, które będą miały największe szanse wsparcia budżetu LSR oraz o dotychczas zrealizowanych działaniach. Promocja obszaru LSR	Spotkania informacyjne dotyczące zaplanowanych naboru wniosków w ramach LSR	Wszyscy potencjalni wnioskodawcy	Spotkania informacyjne, doradztwo w biurze LGD	- 2 spotkania	50% osób uczestniczących w każdym spotkaniu , uzyskanie wiedzy z zakresu pozyskiwania środków w ramach LSR.
		Kampania informacyjna na temat naborów wniosków	Wszyscy potencjalni wnioskodawcy	Artykuły w prasie, ogłoszenia, informacja na stronach i internetowych i portalach społecznościowych.	- 1 art. w prasie - 2 informacje na stronach internetowych i portalach społecznościowych	Poinformowanie 20% lokalnej społeczności o naborach, zasadach i realizacji LSR
		Promocja LGD i LSR podczas imprez organizowanych na terenie LGD poprzez Gminy i podmioty	Ogół lokalnej społeczności	Komunikacja bezpośrednia na stoiskach promocyjnych	- Min. 2 stoiska promocyjne	Min 100 osób odwiedzających stoisko promocyjne (weryfikacja poprzez wydanie gadżetów)
		Promowanie zasobów lokalnych obszaru LSR	Ogół lokalnej społeczności	Organizacja wydarzenia, konkursu promującego zasoby lokalne,	- min 1 wydarzenie Min 1 konkurs	Udział min 25 osób biorących w konkursie , min. 50 osób biorących udział w wydarzeniu

2020 r.	Uzyskanie informacji zwrotnej nt. oceny jakości pomocy świadczonej wnioskodawcom	Badanie satysfakcji wnioskodawców LGD dotyczących jakości pomocy świadczonej przez LGD.	Wszyscy wnioskodawcy	Ankiety monitorujące	50 % wnioskodawców zadowolonych z doradztwa	Zwrot ankiet na poziomie minimum 50%. Raport z badania satysfakcji udzielonego doradztwa
	Poinformowanie ogółu mieszkańców o efektach realizacji LSR	Kampania informacyjna na temat głównych efektów realizacji LSR na lata 2014-2020	Wszyscy mieszkańcy obszaru LGD	Art. w lokalnej prasie , informacja na stronie internetowej, portalach społecznościowych	-2 art. w prasie - 1 informacja na stronie internetowej i portalu społecznościowym	Poinformowanie 40 % społeczeństwa o efektach realizacji LSR

